

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

710079

Murat ÇALIŞOĞLU

110079

**NORMAL İLKÖĞRETİM OKULLARI İLE MÜFREDAT
LABORATUAR OKULLARINDA OKUTULAN “CUMHURİYET’E
NASIL KAVUŞTUK?” ÜNİTESİNİN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRDIĞI
BİLGİ VE BECERİ ETKİLİLİĞİ**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

YÜKSEK LİSANS

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd.Doç.Dr.İhsan Sabri BALKAYA

ERZURUM - 2002

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, İlköğretim Anabilim Dalının Sosyal Bilimler Bilim Dalında
Jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri

Yrd. Doç. Dr. İhsan Sabri BALKAYA

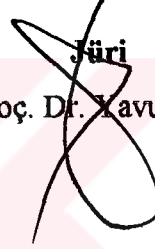
Jüri

Yrd. Doç. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ

Jüri

Yrd. Doç. Dr. Xavuz ÖZDEMİR

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

(İmza)

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
TABLolar LİSTESİ	IV
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM	4
I.1.MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI ve HAZIRLIK DÖNEMİ	4
I.1.1. I. Dünya Savaşı'nın Başlaması ve Savaş Yılları	4
I.1.2.Milli Mücadele' ye Hazırlık Dönemi	6
I.1.2.1. Amasya Tamimi (Genelgesi)	9
I.1.2.2. Erzurum Kongresi	11
I.1.2.3. Sivas Kongresi	13
I.1.2.4. Amasya Görüşmeleri	16
I.1.2.5. Misak-ı Milli	17
I.1.2.6. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılması	19
I.1.2.7. Sevr Barış Antlaşması	20
I.2.KURTULUŞ SAVAŞI	22
I.2.1. Doğu Cephesi	22
I.2.2. Güney Cephesi	23
I.2.3. Batı Cephesi	26
I.2.3.1. I. İnönü Muharebesi	27
I.2.3.2. Londra Konferansı	29
I.2.3.3. Moskova antlaşması	30
I.2.3.4. II. İnönü Muharebesi	31
I.2.3.5. Sakarya Meydan Muharebesi	32
I.2.3.6. Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi	35
I.3. BARIŞ DÖNEMİ	37
I.3.1. Mudanya Ateşkes Antlaşması	37
I.3.2. Lozan Barış Antlaşması	39

1. 3.2.1. Türkiye'nin Sınırları	42
1.3.2.2. Kapitülasyonlar	42
1.3.2.3. Savaş Tazminatı	42
1.3.2.4. Azınlıklar	42
1.3.2.5. Boğazlar	43
1.3.2.6. Devlet Borçları	43
II. BÖLÜM	45
II.1. Müfredat Laboratuvar Okulları	45
II.2. "Cumhuriyet" e Nasıl Kavuştuk?"Ünitesi ile İlgili Amaç ve Davranışlar	47
III. BÖLÜM	50
III.1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	50
III.1.1. Araştırmanın Evreni	50
III.1.2. Araştırma Örneklemi	50
III.1.3. Araştırma Süreci	50
III.1.4. Veri Toplama Aracı	51
IV. BÖLÜM	52
Başarı Testi ile İlgili Bulgular ve Yorumlar	52
V.SONUÇ ve ÖNERİLER	83
V.1.Sonuç	83
V.2.Öneriler	89
KAYNAKLAR	90
EKLER	93
Ek-1:Başarı Testi	93
ÖZGEÇMİŞ	97

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NORMAL İLKÖĞRETİM OKULLARI İLE MÜFREDAT LABORATUAR
OKULLARINDA OKUTULAN “CUMHURİYET’E NASIL KAVUŞTUK?”
ÜNİTESİNİN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRDIĞI BİLGİ VE BECERİ
ETKİLİLİĞİ

Murat ÇALIŞOĞLU

Danışman : Yrd.Doç. Dr. İhsan Sabri BALKAYA

2002-SAYFA 97

Jüri :

Yrd.Doç.Dr.İhsan Sabri BALKAYA

Yrd.Doç.Dr.Ali Sinan BİLGİLİ

Yrd.Doç.Dr.Yavuz ÖZDEMİR

Araştırmada normal ilköğretim okulları ile müfredat laboratuvar okullarında okuyan beşinci sınıf öğrencilerinin “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili bilgi ve beceri etkililiği ölçülmüştür.

Araştırmada test yöntemi kullanılmıştır.Araştırmaya Erzurum il sınırları içindeki iki müfredat laboratuvar ve iki de normal ilköğretim okulundan toplam 159 öğrenci katılmıştır.Araştırmada elde edilen veriler , “SPSS 9,0 Windows” paket programında değerlendirilmiştir.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. I.bölümde “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesiyle ilgili bilgiler , II.bölümde ünitenin amaç ve davranışları ile müfredat laboratuvar okulları hakkında bilgiler verilmiştir.III.bölümde araştırmada kullanılan yöntem ve teknikler bildirilmiştir.IV.bölümde ise elde edilen verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırma ile müfredat laboratuvar okullarının sosyal bilgiler dersinde öğrencilere verdikleri bilgi ve becerilerin diğer okullara göre başarı durumlarını değerlendirme amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda, normal ilköğretim ile müfredat laboratuvar okullarındaki 5.sınıf öğrencilerinin “Cumhuriyet’e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili bilgi ve becerileri kazanma yönünden aralarında fazla fark olmadığı görülmüştür.

ABSTRACT
MASTER THESIS

**THE UNIT SAYING “HOW WE ATTAINED TO THE REPUBLIC?” AND
WHICH IS READ IN NORMAL PRIMARY AND CURRICULUM
LABORATORY SCHOOLS AND THE EFFICIENCY OF KNOWLEDGE AND
SKILL WHICH IT GAINED TO THE STUDENTS**

Murat ÇALIŞOĞLU

Supervisor : Asistant Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA

2002- PAGE 97

Jury:

Asistant Prof.Dr.İhsan Sabri BALKAYA

Asistant Prof.Dr.Ali Sinan BİLGİLİ

Asistant Prof.Dr.Yavuz ÖZDEMİR

In the investigation , the skill and knowledge efficiency of the fifth students who read in the normal primary and curriculum laboratory schools , the unit which says “How we attained to the republic?” was evaluated . The method of test was used in the investigation.

Totally 159 students have participated from the border of Erzurum province with two being from curriculum laboratory and another two normal primary schools.

Datas have been appreciated in the “SPSS 9.0 Windows” pocket program.

Investigation was consisted of four chapters.In the first chapter, the knowledge was given about the unit that “ How we attained to the republic?”.The knowladges related curriculum laboratory schools , the aim and behaviours and the knowledge was given in the second chapter. In the third chapter , the method and technies were told about the investigation. In the fourth chapter , the evaluations of datas have been done.

With the investigation , at the lesson of social science of curriculum laboratory schools have been aimed to evalvate the knowledge and skills which they gave to the students with the other schools.

Last of the investigation , the skill and knowledge effiency of the 5.students who read in the normal primary and curriculum laboratory schools , the unit which says “How we attained to the repablic?” the different haven’t been seen.

ÖNSÖZ

Araştırmada ,”Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili hazırlanan başarı testinin bilgisayar ortamında değerlendirilmesi sonucunda normal ilköğretim ve müfredat laboratuvar ilköğretim okullarındaki öğrencilerin bilgi ve beceri etkililiği elde edilmiştir.Ünitede bulunan her konunun öğrenciler tarafından öğrenilme düzeyi tespit edilmiştir.

Eğitimi geliştirmek amacı ile Dünya Bankası destekli “Eğitimi Geliştirme Projesi” çerçevesinde kurulan müfredat laboratuvar okullarının Sosyal Bilgiler dersi yönünden öğrencilere kazandırdığı bilgi ve becerilerin diğer okullara göre başarı durumunu göstermesi yönünden bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Araştırma boyunca yardımlarını esirgemeyen sayın hocalarım Yrd. Doç. Dr. İhsan Sabri BALKAYA ve Arş. Gör. Çavuş ŞAHİN’ e ve kıymetli eşime sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

TABLolar LİSTESİ	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 1: Kişisel Bilgilerle İlgili Bulgular ve Yorumlar:	52
Tablo 2: “Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşını hangi antlaşmayla bitirmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	54
Tablo 3: “Mondros Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	54
Tablo 4: “Mustafa Kemal nerede askerlik mesleğinden ayrılmış ve sivil bir kişi olarak Kurtuluş mücadelesini yürütmüştür?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	55
Tablo 5: “Mustafa Kemal hangi savaş sonucunda “Gazi ve Mareşal” unvan ve rütbesini almıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	56
Tablo 6: “Aşağıdakilerden hangisi üçlü ittifak devletlerinden biri değildir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	56
Tablo 7: “ Güney sınırimız hangi antlaşmayla belirlenmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	57
Tablo 8 : “ Yeni Türk devletinin 2 Aralık 1920 ‘ de imzaladığı ilk antlaşma olan Gümrü Antlaşması sonucunda ne olmuştur?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	58
Tablo 9 : Birinci Dünya Savaşı’nda oluşan itilaf ve ittifak grupları ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	59
Tablo 10: “Doğu sınırı hangi antlaşmayla son şeklini almıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar :	59
Tablo 11: “Mustafa Kemal ‘in 19 Mayıs 1919 ‘da Samsun’a çıkışı aşağıdaki önemli olaylardan hangisini ifade eder?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	60
Tablo 12: “Türk devletinin bağımsızlığını hangi antlaşmayla uluslararası alanda kabul edilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	61

TABLolar LİSTESİ	SAYFA NO
Tablo 13: “Batı cephesinde Türk ordusuna karşı ayaklanan kimdir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	61
Tablo 14: “ Hangi antlaşma sonucunda , Osmanlı Devleti’nin orduları dağıtılıp vatanın denetimi düşmanların eline geçmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	62
Tablo 15: “Birbirinden bağımsız olarak düşmana karşı direnen milli cemiyetleri bir araya toplama kararı nerede alınmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	63
Tablo 16: “ Aşağıdakilerden hangisi son Osmanlı Mebusan Meclisi’ nin 28 Ocak 1920’de aldığı kararlara verilen isimdir?” sorusuna verilen cevapla ile ilgili bulgular ve yorumlar:	64
Tablo 17: “ Batı cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	64
Tablo 18: “Doğu cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	65
Tablo 19: “Doğu cephesi komutanlığını kim yapmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	66
Tablo 20: “Aşağıdaki cephelerden hangisinde Türk ordusu savaşmamıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	67
Tablo 21: “ 23 Nisan 1920 ‘ de açılan T.B.M.M.’ nin ilk başkanı kim seçilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar ve yorumlar:	67
Tablo 22: “ Doğu Anadolu Müdafa- i Hukuk Cemiyeti’ nin kuruluş amacı nedir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	68
Tablo 23: “ Hem Osmanlı Hükümeti’nin hem de T.B.B.M. ‘nin birlikte çağırıldığı konferansın adı nedir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	69
Tablo 24: “Güney cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	69

TABLÖLAR LİSTESİ	SAYFA NO
Tablo 25: “20 Ekim 1921 ‘de imzalanan hangi antlaşmayla güney cephesi kapanmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	70
Tablo 26: “Aşağıdakilerden hangisi T.B.M.M.Hükümeti’nin kabul etmediği halde ,Osmanlı Hükümeti tarafından imzalanan bir antlaşmadır?”sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	71
Tablo 27: “ Aşağıdaki illerden hangisi Fransızlara karşı göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı unvan kazanmamıştır?”sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	71
Tablo 28: “Mustafa Kemal’in bizzat yönettiği savaş hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	72
Tablo 29: “Batı cephesi komutanlığına T.B.M.M. kimi atamıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	73
Tablo 30: “TBMM Hükümeti’nin düzenli ordular ile kazandığı ilk zafer hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	74
Tablo 31: “Londra Konferansı hangi savaşın kazanılması sonucu yapılmıştır?”sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	74
Tablo 32: “Londra Konferansı’nın en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	75
Tablo 33: “ Mustafa Kemal’e hangi savaş öncesi Başkomutanlık görevi verilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	76
Tablo 34: “ Mustafa Kemal hangi görevle Samsun’a gönderilmiştir?” sorusun verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	77

TABLolar LİSTESİ	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 35 : “ Aşağıdaki devletlerden hangisi Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan sonra yurdumuzu işgal etmemiştir?” sorusuna verilen cevaplar ilgili bulgular ve yorumlar:	77
Tablo 36: “ Batı cephesinde Yunanlılarla yapılan son savaş hangisidir?”sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	78
Tablo 37: “Sadece Kuva-i Milliye birlikleri ile kazanılan cephe hangisidir?”sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	79
Tablo 38: “ Hatay dışında Suriye sınırı hangi antlaşmayla çizilmiştir?”sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	79
Tablo 39: “Kurtuluş Savaşı’nda aşağıdakilerden hangisi savaşılmadan geri alınan yerlerden biridir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar :	80
Tablo 40: “ Mudanya Ateşkes Antlaşması’na aşağıdaki devletlerden hangisi katılmamıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	81
Tablo 41: “ Lozan Barış görüşmelerine Türk heyeti adına kim başkanlık etmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	81
Tablo 42: “ Lozan Barış Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:	82

GİRİŞ

Eğitimin , birbirinden farklı pek çok tanımı vardır.Bu tanımların çok fazla sayıda olmasında eğitim konusunun çok geniş olmasının etkisi büyüktür.Eğitim ile ilgili yapılan tanımların bazıları şöyledir:

“Eğitim , önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir.”¹

“Eğitim , bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.”²

Yukarıdaki tanımlardan da yararlanarak eğitim en geniş anlamıyla , insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olarak tanımlanabilir.

Eğitimin, insanlık tarihinin başlamasıyla beraber ortaya çıktığı söylenebilir. Çünkü , ilk çağlardan bugüne insanoğlu çevresinde gördüğü ve yaşadığı iyi veya kötü olaylardan dersler çıkararak kendisini geliştirmiştir.Ayrıca daha iyi yaşama koşullarına ulaşmak ve çevresindeki her şeye hükmetmek için devamlı çalışmıştır.Bütün bunların neticesinde de eğitim de insanlık tarihiyle beraber gelişmiş ve önemini giderek artıran bir konu haline gelmiştir.

Eğitimin insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen bir bilim olarak kabul edilip gelişmesi 19. yüzyılın sonlarından itibaren özellikle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki çalışmalar neticesinde olmuştur.³

Tarih eğitimi ise başlı başına bir inceleme konusu olup geçmişi eğitim kadar olmasa da çok geriye giden bir bilim dalıdır.

Kendilerinden önce yaşamış insanların geçmişini öğrenme ve kendi zamanlarını sonradan gelenlere (geleceğe) aktarma düşüncesi tüm tarih boyunca hemen hemen kurulan bütün devletlerde görülmüştür.II. Göktürk Devleti’nde Bilge Kağan , Kül Tigin ve vezir Tonyukuk’un yazdırdıkları “Orhun Kitabeleri” , Çin yıllıkları , değişik devletlerde görülen vakanüvistlere yazdırılan vakainameler bunun ile ilgili verilebilecek örneklerden bazılarıdır.

¹ - Oğuzkan , Ferhan , Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu , Ankara , 1974, s-20

² - Ertürk , Selahattin , Eğitimde Program Geliştirme , Yelkentepe Yayınları, Ankara, 1972, s-12

³ - Erden Münire, Fidan Nurettin , Eğitime Giriş, Alkım Yayınları , İstanbul , 1998 , s-20

Tarih eğitiminin önemini özellikle 14.yüzyıldan itibaren artırdığı ve başta Avrupa olmak üzere tüm dünyaya yayılmaya başladığı söylenebilir.İyi bir kral veya padişah olmak için tarih bilgisinin tam olması gerektiğine inanan başta Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere tüm Avrupa devletlerinde prens ve şehzadeler tahta çıkmazdan evvel küçük yaşlardan itibaren matematik , siyaset gibi derslerin yanında başta kendi tarihleri olmak üzere genel tarih ile ilgili iyi bir eğitim almışlardır.

20. yüzyıla gelindiğinde ise tarih eğitimi tüm dünyada çok önem verilen bir konu haline gelmiştir. Günümüzde ise her devlet başta kendi tarihleri olmak üzere genel tarih bilgisinin öğretimini bir eğitim politikası olarak belirlemiştir.

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal’de bu konunun ehemmiyetine binaen 1931’de başta Türk tarihi olmak üzere tarihi konularda ilmi çalışmalar yapmak üzere Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti’ni kurdurmuş; bu kurum daha sonra 1982 anayasasının 132. maddesi ve 4 Ağustos 1983 tarihli 2683 sayılı kanunla Türk Tarih Kurumu adıyla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı dört kurumdan biri haline getirilmiştir.Mustafa Kemal , bu dört kurumun tüm giderlerinin ise kendi mal varlığından karşılanmasını vasiyet etmiştir.⁴

Tarih eğitiminin daha iyi yapılabilmesi ve amaçlara göre konuların öğrencilere daha iyi kavratılabilmesi için Cumhuriyet tarihi boyunca tarih dersi ve tarih ile ilgili konuları içeren sosyal bilgiler dersi programlarında değişiklikler yapılmış en son olarak 22.05.2000 tarihinde kabul edilen müfredat programına göre derslerin okutulmasına karar verilmiştir.

Sosyal bilgiler dersi muhteva olarak çok kapsamlı bir ders olup özellikle 5. sınıf sosyal bilgiler dersi Cumhuriyet tarihi , Türkiye coğrafyası gibi önemli konuları içermektedir.

Çağımızda eğitim ve öğretimin daha verimli ve kaliteli bir hale gelmesi için teknolojiden yararlanılmaktadır. Özellikle bilgisayarlar ders aracı haline getirilmiştir.Eğitimdeki bu yeniliklere Türkiye de ayak uydurmak için Dünya Bankası destekli “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” çerçevesinde “Müfredat Laboratuar Okulları” açma yoluna gitmiştir.Müfredat Laboratuar Okulları sistemi

⁴ -Mert , Özcan , Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Ders Notları, Marmara Üniversitesi, İstanbul , 1998, s-70

Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmaktadır.Türkiye'de buralarda uygulanan sistemi inceleyerek bu okulları kurmuştur.

Müfredat Laboratuar Okulları tüm Türkiye genelinde yapılan araştırmalar ve tezimizin ikinci bölümünde belirtilen özelliklere göre Türkiye genelinde toplam 208 tane olarak belirlenmiştir.Bunun içinde hem orta öğretim hem de ilköğretim okulları vardır.

Müfredat laboratuar okulları bilgisayar destekli teknoloji okulları olarak kurulmuştur.Eğitim programlarında yapılan yenilikler öncelikle müfredat laboratuar okullarında uygulanarak alınan sonuçlara göre tüm sisteme yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu özelliği ile de pilot okullar olarak sistemde görev almışlardır.

Araştırmamızda normal ilköğretim okulları ile müfredat laboratuar okullarında okuyan beşinci sınıf öğrencilerinin “ Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili olarak bilgi ve beceri etkililiği ölçülmeye çalışılmıştır..

Bunun içinde ünite ile ilgili olarak hazırladığımız anketimizi her iki okul öğrencilerine uygulayarak elde edilen sonuçları bilgisayar ortamında “SPSS 9.0 Windows” programından yararlanarak değerlendirilmiştir.

Araştırmamız çok sayıda okul ve öğrenciyi kapsadığı için biz sadece evren olarak Erzurum ili alınmıştır.Erzurum ilinde de ilköğretim müfredat laboratuar okulları sayısı altı olup çalışmamızda sadece bu okullardan ikisini alınmıştır.Bunun yanında normal ilköğretim okullarından da çevre olarak çalışmamıza aldığımız müfredat laboratuar okulları ile aynı özellikleri gösteren iki okul alacağız.

Başarı testi sonuçlarına göre her iki okulunda yukarıda adı geçen ünite ile ilgili olarak başarı durumları ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuçlara göre , bilgisayar destekli müfredat laboratuar okullarının sosyal bilgiler dersi ile ilgili olarak öğrencilere kazandırdığı bilgi ve becerilerin normal ilköğretim okulları ile hemen hemen aynı seviyede olduğu görülmüştür.

I. BÖLÜM

I.1. MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI ve HAZIRLIK DÖNEMİ

I. 1. 1. Birinci Dünya Savaşı'nın Başlaması ve Savaş Yılları:

Osmanlı Devleti ,19.yüzyıla gelindiğinde eski ihtişamını ve gücünü kaybetmiş batılı devletlere karşı koyamaz hale gelmiştir.

19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'nın büyük devletleri , ekonomik alandaki rekabet ve sömürge elde etme yarışı nedeniyle iki ayrı guruba bölünmüşlerdir.

Üçlü İttifak (Bağlaşma) Devletleri denilen birinci grupta Almanya, Avusturya –Macaristan İmparatorluğu ve daha sonra İtilâf Devletleri'nin tarafına geçen İtalya vardı.Bunların karşısındaki grup ise Üçlü İtilâf (Anlaşma) Devletleri diye bilinen İngiltere, Fransa ve Rusya idi.

İki grup arasında savaş hazırlıkları ,20.yüzyılın başlarından itibaren sürmekteydi.Fakat kurulan denge savaşı önlüyordu . Ancak savaş hazırlıkları ilerledikçe denge bozulmaya başladı.Bu bakımdan küçük bir olay büyük savaşa neden olabilecekti.⁵

Avusturya , Sırbistan ' ı kurmak istemiş ve bu amaçla girişimlerde bulunanlara gücünü göstermek üzere 1914 yılı Haziran ayı sonlarında , Bosna' da bir manevra yapmaya karar vermiştir.Buna katılmak üzere Avusturya Veliahdı Arşidük Ferdinand ,Saraybosna 'ya gelmiştir.Ancak Veliaht ve karısı 28 Haziran 1914 günü , Princip adında bir Sırp tarafından öldürülmüştür.Bu da Birinci Dünya Savaşı'na yol açan olayların başlangıcı olmuştur.⁶

Balkan ve Trablusgarp savaşlarından yenik ayrılan ve ordusu zayıflamış olan Osmanlı Devleti ,önce bu savaşa katılmak istememiştir.Fakat şartların zorlamasıyla önce İtilâf Devletleri'nin yanında savaşa girmek istemiştir.İngiltere ve Fransa'nın karşı çıkması üzerine Avusturya'nın da aracılığı ile İttifak Devletleri'nin yanında 12 Kasım 1914'te resmen savaşa girmiştir.⁷

⁵-Uçarol , Rifat ,Siyasi Tarih ,Filiz Kitabevi ,İst. ,1995 , s.-460

⁶-Uçarol ,Age. ,s-461

⁷-Genel Kurmay Bşk. ,Harp Tarihi Başkanlığı ,1.Dünya Harbinde Türk Harbi , 1.Cilt ,Osmanlı İmparatorluğu'nun Siyasi ve Askeri Hazırlıkları ve Harbe Girişi ,Ankara ,1970 ,s-81

Pek çok cephede ve 4 yıl gibi uzun süren savaşın bitip mütarekenin imzalanması için Osmanlı Devleti ,İngiltere ile sürekli görüşmüş ancak bu teşebbüslerinden bir sonuç alamamıştır.

Bu sıkıntılı günlerde Küt'ül Amare 'de esir edilen ve esirlik günlerini Büyükkada'da geçiren bir İngiliz generali olan Townshend ,kendisine gösterilen iyi muamelenin karşılığında mütareke için arabuluculuk yapabileceğini sadrazama bildirmiştir.⁸ Townshend'in arabuluculuğunda 30 Ekim 1918 günü küçük bir liman kenti olan Mondros'ta İngiliz amirallik gemisi Agamemnon'da mütareke (ateşkes) imzalanmıştır.Tamamı 25 madde olan mütareke' nin önemli bazı maddeleri şunlardır:

1-) Boğazlar açılacak ve Müttefikler tarafından işgal edilecektir.

2-) Sınırların denetlenmesi ve iç düzenin korunması için gerekli olan birliklerin dışındaki Türk ordusu derhal terhis edilecek ,bütün savaş gemileri Müttefiklere teslim olunacaktır. (5-6. madde)

3-)Müttefikler ,kendi güvenliklerini tehdit edecek herhangi bir durum ortaya çıkarsa ,herhangi bir stratejik noktayı işgal etme hakkına sahip olacaktır.

4-)Müttefikler ;bütün Türk limanlarını ,tersanelerini ,Toros tünellerini ,telgraf ve posta merkezleri ile demiryollarını denetim altına alacaktır.⁹

Padişah Vahdettin ,koşulları ağır bulmasına karşın kıvançlıdır ;güya saltanatı sürmektedir ,umudu İngilizler' e bağlamıştır.“Koşulların çok ağır olmasına karşın kabul edelim.Biz sonra İngilizler' in hoş görüşüne kavuşacağız.”demektedir. ¹⁰

Mütareke' nin tatbikine hemen başlayan İtilâf Devletleri yurdumuzun dört bir yanını işgal etmişlerdir. İngilizler ,13 Kasım 1918'de İstanbul Limanı'na gemilerini demirleyip İstanbul'u denetim altına almışlardır. Musul ,Antep ,Maraş ve Urfa' yı da işgal etmişler daha sonra Antep ,Maraş ve Urfa'yı Fransızlar' a bırakmışlardır. Ayrıca ,Fransızlar Adana ve çevresine de asker çıkarmışlardır. Antalya ve Konya çevresini ise İtalyan'lar işgal etmişlerdir.Yunanlılar ise 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmiştir.

⁸ -Tansel Selahattin , Mondros'tan Mudanya'ya Kadar ,Cilt 1 ,M.E.B. Yay. ,İst.1991 s-17

⁹ -İ.Meray ,Osman Olcay ,Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri ,Ankara 1977 ,s,1-5

¹⁰ -Karal Enver Ziya ,Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ,M.E.Basımevi ,İst. ,1964 , s.4

Saldırgan sömürgeci devletlerin İstanbul'a ayak basışından 22 Haziran 1919'da yayınlanan Amasya Genelgesi'ne kadar geçen zaman Türk milletinin başsız kaldığı dönemdir.¹¹

Mondros Mütarekesi'ne dayanarak yapılan işgaller aslında mütarekeye de aykırıydı. Hiçbir sebep göstermeksizin yapılan bu işgallere karşı Osmanlı Hükümeti zaten hiçbir şey yapamıyordu. Bunlara karşı koymak için Türk milleti boş durmadı ve bazı cemiyetler kurdu. Ayrıca silahlı birlikler olan Kuva-yi Milliye birlikleri kuruldu.

I. 1. 2. Milli Mücadele' ye Hazırlık Dönemi:

Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı sırada Suriye'nin Halep kentinde 7.ordu komutanı olan ve daha sonra mütareke ile beraber Yıldırım Orduları komutanlığına getirilen Mustafa Kemal Paşa ,mütareke ile ilgili şunları söylüyor:

“...Ateşkes antlaşmasını baştan sona inceledikten sonra bende beliren kanı şu idi :Büyük Osmanlı Devleti bu ateşkes antlaşması ile kendini hiçbir koşula bağlı olmaksızın düşmanların eline vermeyi kabul etmiştir.Yalnız kabul etmiş değil,düşmanların ülkeyi eline geçirmesi için ona yardıma da söz vermiştir.Bu beni çok acı düşüncelere itti.İstedim ki ,İstanbul Hükümeti'ni biraz aydınlatayım,buna çalıştığımı sanırım.

...Bu antlaşma olduğu gibi uygulanırsa ülkenin baştan sona kadar ele geçirileceğini ,saldırıya uğrayacağını ileri sürdüm.Bir gün Osmanlı bakanlar kurulunun düşmanlar tarafından atanacağını anlattım...”¹²

Mustafa Kemal Paşa ,Kasım ayının ortalarına doğru İstanbul'a gelmiş,kendisi üst makamlarda görev almak için padişah ,sadrazam ve birçok nazırlarla (bakan) temas kurmuştur.¹³ Mustafa Kemal ,iyi bir hükümetin milli mücadelede çok işler başarabileceğini düşünmüş ve kendisinin de hükümet içinde söz sahibi olan bir

¹¹ -Kili ,Suna ,Türk Devrim Tarihi , Cilt 1 ,Cumhuriyet Yayınları ,İst. ,2000 , s.20

¹² -Atay ,Fahri Rıfki ,Atatürk'ün Hatıraları 1914-1919 ,T.İş.Bank.Yayınları ,Ankara ,1965 s.78-79

¹³ -Öz , Baki , Atatürk'ün Anadolu'ya Gönderilişinin Olayının Ç Yüzü, Cilt I , Cumhuriyet Yayınları, İst., 2000, s. 17

makamda bulunmasının gerektiğine inanmasına rağmen bu düşüncesi yerine gelmemiştir.¹⁴

Mustafa Kemal'in , o günün en yetenekli komutanlarından biri olarak tanınması ve Samsun ve çevresini İngilizleri de hiçbir kuşkuyla düşürmeden teftiş edebileceğine inanılmasından dolayı Mustafa Kemal, Padişah Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit Paşa' nın onayı ile 3.Ordu Müfettişliğine atanmıştır.

6 Mayıs' da Mustafa Kemal'in görev ,yetki ve görev alanı ile ilgili yönerge kendisine verilmiş ,ayrıca tüm kolordulara ,sivil yöneticilere bildirilmiştir.¹⁵ Bu yetki ve görev yönergesi zamanın Genelkurmay İkinci Başkanı Albay Kazım (İnanç) tarafından hazırlanmıştır.¹⁶ Yönergenin içeriği Mustafa Kemal'in çok büyük yetkilerle donatıldığını göstermektedir.

Bu yönerge Mustafa Kemal'in üstlendiği asıl görev için başlangıçta çok büyük kolaylıklar sağlamış,kendisine asker-sivil tüm yöneticilerle görüşmek, karar vermek ve kararları uygulamak olanağını kazandırmıştır.

Mustafa Kemal ve kendisinin seçtiği on sekiz kişilik ekip 16 Mayıs 1919 günü İstanbul'dan Samsun'a Bandırma Vapuru ile hareket etmişlerdir.

Mustafa Kemal'in en tedirgin geçen günleri ,İstanbul'dan Samsun'a kadar süren deniz yolculuğu olsa gerektir.Onu İstanbul'dan Sinop'a tehlikeler içinde ulaştıran Bandırma Vapuru'na Sinop'tan tekrar , ama istemeyerek binmiştir.Çünkü karadan, Sinop'tan Samsun'a gidebilmek için ne yol nede vasıta vardı...Samsun'a ,puslu bir havada 19 Mayıs 1919 günü sabah saat 07:00'de ayak bastı.Samsun'da özel bir karşılama olmadı.¹⁷

¹⁴ -İnönü ,İsmet ,Hatıralar ,Yayına Haz. Selek Sebahattin ,Bilgi Yayınları ,İstanbul ,1985 ,s.166-167

¹⁵ -Kili ,Age. ,s.31

¹⁶ -Selek ,Sebahattin ,Anadolu İhtilali ,4.Baskı Burçak Yayınevi ,İstanbul ,1968 , s.211

¹⁷ -Aydemir Şevket Süreyya ,Tek Adam ,Cilt II ,Remzi Kitabevi ,İstanbul ,1993 , s.18-19

Mustafa Kemal gerek millet gerekse ordunun düşmana karşı hazır hale gelmesi için hemen girişimlere başlamıştır.Bu amaçla 21 Mayıs 1919'da Erzurum'daki 15.Kolordu komutanı Kâzım Karabekir ,23 Mayıs'ta Ankara'daki 20.Kolordu komutanı Ali Fuat (Cebesoy)Paşalarla ilişki kurmuş,onlarla başlatacağı eylem için görüş birliğine varmıştır.Sivas'taki 3.Kolordunun komutanı Albay Refet' i (Bele) , bu göreve kendisi seçip almış, beraberinde getirmiştir.Böylece ilk başta üç Kolorduyla ulusal kurtuluş savaşının çekirdeğini oluşturmuştur.¹⁸

Mustafa Kemal'den 21 Mayıs 1919'da telgraf alan Kâzım Karabekir,duygularını şöyle ifade etmiştir :

"Mustafa Kemal Paşa' nın gelmesinden çok sevindim.Bunu bir aydır bekliyordum.Her gün büyük bir felaketin meydana gelmesi,daima beklenebilirdi.Halbuki, bu felakete karşı milli askeri göğüs gerebilecek kumandanlarımız hep İstanbul' daydı...

Gelenler içinde ümit ettiğim daha birçok arkadaşlar yoktu.Halbuki vaziyet bizi, Anadolu'da bir hükümet kurnaya sevk ediyordu...Mustafa Kemal Paşa' yı başa geçirmek ve bunu bütün kuvvetimle tutmayı daha İstanbul'da iken düşünmüştüm ." ¹⁹

Mustafa Kemal Samsun'da bir hafta kaldıktan sonra 25 Mayıs 1919 'da Kavak üzerinden Havza'ya geçmiş ,12 Haziran'a kadar orada kalmıştır.Her gittiği yerde asker-sivil yöneticilerle ,halkla ,halkın sözü geçen ileri gelenleri ile görüşmekte; ülkenin her tarafındaki yöneticilere telgraflar çekerek onları ulusal savaş için hazırlamıştır.

¹⁸ -Kili ,Age. ,s.39

¹⁹ -Karabekir Kazım ,İstiklal Harbimiz ,Türkiye Yayınları İstanbul ,1969 , s.32

I. 1. 2. 1. Amasya Tamimi (Genelgesi) :

Havza'dan sonra Mustafa Kemal ,12 Haziran'da Amasya'ya geçmiştir. Fakat İstanbul hükümeti ve padişah , onun Anadolu'daki davranışlarından , eylemlerinden, kararlarından ,halka ulusal savaşa hazırlayan yönerge ve buyruklarından rahatsızdır ve korkmaktadır.Başta İngilizler' in baskısı ve bütün bunların sonucu olarak onu İstanbul'a geri çağırmıştır. Mustafa Kemal bu konu ile ilgili olarak, Nutuk'ta şöyle demiştir:

“8 Haziran 1919'da Harbiye Nazırı'nın beni İstanbul'a çağırdığını ve gizli olarak sormam üzerine ,kimlerin isteğiyle ve niçin çağrıldığımı ,devlet büyüklerinden bir kişinin bildirdiğini daha önce söylemişim...

Anadolu'ya geleli bir ay olmuştu.Bu süre içinde bütün orduların birlikleri ile bağlantı sağlanmış ve halk elden geldiğince ,aydınlatılarak uyarılmış, ulusça örgütlenme düşüncesi yayılmaya başlamıştı.İşler artık bir komutan kimliği ile yürütülüp yönetilmekteydi.Yapılan çağrıya uymamak ve gitmemekle birlikte,ulusal örgütler kurmaya ve ulusal ayaklanmayı yönetmeyi sürdürdüğüme göre baş kaldırı durumuna girdiğim kuşku götürmezdi.Bundan başka uygulamaya karar verdiğim girişim ve uygulamaların köklü ve sert olacağını tasarlamak güç değildi.Bundan dolayı girişim ve yürütümlerin biran önce kişisel olma niteliğinden çıkarılması ve bütün ulusun birlik ve dayanışmasını sağlayacak ve yansıtacak bir kurul adına yapılması çok gerekliydi.”²⁰

Yukarıda Mustafa Kemal'in de Nutuk'ta belirttiği gibi ulusal direnişte, Anadolu ve Rumeli'nde kurulan yerel direnme örgütlerinin birleştirilmesi, kongreler toplayarak tüm ulusun kesin kararına dayalı yeni bir yönetim ,siyasal bir

²⁰ -Atatürk ,Mustafa Kemal ,Nutuk (Söylev) ,Basıma Haz. Armağan ,İbrahim ,Cilt I ,Bil Yayıncılık, Ankara,1993, s.26

güç oluşturulması gerekmektedir.Bunun içinde Sivas'ta ulus temsilcilerinin katılacağı genel bir kurultay toplanma kararını vermiştir.

Bu amaçla da 21-22 Haziran 1919 gecesi Amasya'da emir subayı Cevat Abbas' a "Amasya Tamimi'ni " yani ulusal kurtuluş savaşının ilk önemli belgesini söyleyip yazdırmış ,sivil-asker Anadolu'daki tüm makamlara şifre ile bildirmiştir.²¹

Amasya Tamimi'nin (Genelgesinin)maddeleri kısaca şöyledir :

- 1-) Vatanın bütünlüğü ulusun bağımsızlığı tehlikededir.
- 2-) İstanbul Hükümeti üzerine aldığı sorumluluğun gereğini yerine getirememektedir.Bu durum ulusumuzu yok olmuş gibi gösteriyor.
- 3-)Ulusun bağımsızlığını yine ulusun âzim ve kararı kurtaracaktır.
- 4-)Ulusun durumunu ve davranışını göz önünde tutmak ve haklarını dile getirip bütün dünyaya duyurmak için her türlü etkiden ve denetimden kurtulmuş ulusal bir kurulun varlığı çok gereklidir.
- 5-)Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta hemen ulusal bir kongrenin toplanması kararlaştırılmıştır.
- 6-)Bunun için bütün illerin her sancağından ulusun güvenini kazanmış üç temsilcinin ,mümkün olan en kısa zamanda yetişmek üzere yola çıkarılması gerekmektedir.
- 7-)Her olası ığa karşı ,bu mesele ulusal bir sır olarak tutulmalı ve temsilciler gereğinde yolculuklarını kendilerini tanıtmadan yapmalıdır.

²¹ -Kili ,Age. S.43

8-)Doğu illeri adına 23 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır.Bu tarihe kadar öteki illerin temsilcileri de Sivas'a ulaşabilirlerse Erzurum kongresinin üyeleri de Sivas genel kongresine katılmak üzere hareket ederler.²²

Mustafa Kemal ,bu genelge ile Samsun'a hareket ederken kendisine verilen ordu müfettişliğini yetki sınırlarını tamamen aşmış ,dahası Anadolu ve Trakya'daki askeri ve sivil makamlara genelgeler ve buyruklar göndererek tüm yurt topraklarında yönetime el koymaya başlamıştır.Bu tavırla padişaha ve İstanbul Hükûmeti' ne baş kaldırmıştır.

I. 1. 2. 2. Erzurum Kongresi :

Mustafa Kemal , Amasya Tamimini yayınladıktan sonra 26 Haziran 'da Amasya'dan ayrılıp Rauf Bey ve diğer arkadaşlarıyla Sivas'a geçmiş , buradan da 28 Haziran sabahı ayrılmış ve 3 Temmuz günü Erzurum'a gelmiştir.

Mustafa Kemal , daha Erzurum'a girmeden Tercan'da gelen bir telgrafla İstanbul'a çağırılmış ve buna imkân yoksa iki aylığına tatil yapması istenmiştir. 8-9 Temmuz gecesi İstanbul Saray ile yapılan bir telgraf başı görüşmesinde ordu müfettişliği görevinin kendisinden alındığının bildirilmesi üzerine kesin kararını vererek ordu müfettişliği görevi ile beraber askerlik mesleğinden de çekildiğini (istifâ ettiğini) padişaha bildirmiş ve sivil bir kişi olarak milli mücadeleye devam etme kararı almıştır.²³ Bu konu ile ilgili olarak Mustafa Kemal Nutuk' ta şunları söylemektedir:

“ Durumu ordulara ve ulusa kendim bildirdim , o günden sonra resmî görev ve yetkiden ayrılmış olarak yalnız ulusun sevgisine , cömertliğine güvenerek ve onun

²² -Atatürk ,Age. , s.27

²³ - Tansel , Selahattin ,Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, Cilt II, M.E.B.Yay., İstanbul, 1991, S-28

bitmez uyarıcı ve yaratıcılık kaynağından esin ve güç alarak vicdanımızın gösterdiği yolda görevimizi sürdürmeye koyulduk.”²⁴

Amasya Tamimi'ne göre Erzurum Kongresi 10 temmuzda toplanması gerekiyordu; fakat bu, bazı il delegelerinin çeşitli nedenlerle gecikmeleri üzerine sağlanamamış ve kongre 13 günlük bir gecikme ile 23 Temmuz 1919'da açılabilmiştir.Kongrenin açılışında kurbanlar kesilerek dualar edilmiş daha sonra kongre Erzurum Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti başkanı Hoca Raif Efendi tarafından açılmıştır.⁽²⁵⁾Mustafa Kemal ve Rauf Bey de kongreye katılan illerin hiç birisinin delegeleri olmamalarına rağmen Erzurum merkez delegelerinden Kâzım Bey ve Cevat Bey'in üyelikten istifâ etmeleriyle Erzurum delegesi olarak kongreye katılmışlar, Cevat Bey ve Kâzım Bey ise daha sonra Pasinler ve Tortum delegeleri seçilerek kongreye dahil olmuşlardır.²⁶

Mustafa Kemal , kongrenin ve kongrede seçilen Heyet-i Temsiliye'nin başkanı olmak istemiştir.Kongreye katılan delegelerden bir kısmının karşı çıkmasına karşın kongre büyük bir çoğunluğun oyu ile onu kongre ve Heyet-i Temsili' yenin başkanlığına seçmiştir.

Kongre 7 Ağustos'ta yayınlanan bir bildirge ile sona ermiştir.Bildiride yer alan maddeler kısaca şunlardır:

1-) Ulusal sınırlar içinde bulunan yurt parçaları bir bütündür. Birbirinden ayrılamaz.

2-) Ne türlü olursa olsun, yabancıların topraklarımıza girmesine ve işlerimize karışmasına ve Osmanlı Hükümeti'nin dağılması halinde , ulus birlikte direnecek ve savunacaktır.

²⁴ - Atatürk, Age., s. 41

²⁵ - Belen, Fahri, Türk Kurtuluş savaşı ,Kültür ve Turizm Bak.,Yay. ,Ankara ,1983 , s.-96

3-) Yurdun ve bağımsızlığın korunmasına ve güvenliğin sağlanmasına İstanbul Hükümeti'nin gücü yetmezse , amacı gerçekleştirmek için geçici bir hükümet seçilecektir.Kongre toplanmışsa bu seçimi Heyeti Temsiliye yapacaktır.

4-) Ulusal gücü ve ulusal idareyi egemen kılmak esastır.

5-) Hristiyan azınlıklara siyasal üstünlük ve toplumsal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

6-) Yabancı devletlerin güdümü ve koruyuculuğu kabul olunamaz.

7-) Millet Meclisi'nin hemen toplanmasını ve hükümet işlerinin meclis denetiminde yürütülmesini sağlamak için çalışılacaktır.²⁷

Erzurum Kongresi yapılış itibariyle bölgesel bir kongre olmasına rağmen alınan kararları ile milli bir kongre özelliği taşır.Bu kongrede yayınlanan bildirge, inkılâbın ilk hedef prensiplerini taşır.²⁸

I. 1. 2. 3. Sivas Kongresi :

Mustafa Kemal ,Erzurum Kongresi'nden sonra 29 Ağustos' da yanında Erzurum Kongresi'nde seçilen Heyet-i Temsiliye üyeleri ile beraber Sivas'a doğru hareket ermiş çok zor şartlarda 2 Eylül 1919'da Sivas'a varmıştır.

Sivas'ta bir kongre yapılması kararı Amasya Genelgesi'nde bildirilmesine rağmen kongreye katılım az olmuştur.Güney ve Doğu Karadeniz vilayetlerinden kimse katılmamış hatta kongrenin yapıldığı yer olan Sivas'tan bile ancak bir delege kongreye katılmıştır.Kongreye toplam 38 delege katılmıştır.²⁹

²⁶ - Aydemir , Age. , s. 107

²⁷ Atatürk, Age ., s-57

²⁸ Abadan Yavuz, İnkılap Tarihine Giriş ,Ajans Türk Mat; Ank., 1960 s-47

²⁹ -Genel Kurmay Harp Başkanlığı, Türk İnkılâp Tarihi, Gn.Kur. Basımevi, Ankara, 1973 , s- 33

Kongre ,yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen 4 Eylül 1919'da Sivas Lisesi salonunda saat 16:00 'da başlamıştır.³⁰

Kongrede Mustafa Kemal ,Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar ile Heyet-i Temsiliye' yi kabul ettirmek istemiş ,bu amaçla hareket etmiştir.

Fakat Mustafa Kemal'e karşı içlerinde Rauf Bey'inde bulunduğu bir grup hareket başlatmış ,onun ,kongrenin başkanı seçilmesi yerine kongreye katılan delegelerin kongreye sırayla başkanlık etmeleri gerektiğini savunmuşlardır.Bunu isterken de Mustafa Kemal'i kongre başkanlığında sürekli oturtmamak ve onu etkin kişi olmaktan uzaklaştırmayı amaçlamışlardır.

Mustafa Kemal ,bu konuyla ilgili olarak Nutuk' ta şöyle bahseder :

“Efendiler ,ben yurdun öneriyi yapanla birlikte bütün ulusun ,hepimizin nasıl bir felaket çıkmazında bulunduğunu göz önüne getirerek kurtuluş çaresi olduğuna inandığım işleri ,bitmez tükenmez güçlüklerle ve engeller olsa da maddi ve manevi bütün varlığımla yürütmeye çalışırken benim en yakın arkadaşlarım ,daha dün İstanbul'dan gelmiş ve elbette işlerin iç yüzünü bilmeyen ,saygı duyduğum, yaşlı bir kişinin diliyle bana senlikten ,benlikten söz ediyorlar.

Bu öneriyi oya koydum .Çoğunlukla kabul edilmedi.Başkan seçimini gizli oya koydum.Üç üyeden başka bütün üyeler oyları bana verdiler.”³¹

Kongrede ilk üç gün bazı delegelerin gereksiz çıkardıkları tartışmalar yüzünden verim alınamamış ,daha sonraki günlerde ise milli mücadeleyi yakından ilgilendiren kararlar alınmıştır.Alınan kararların bazıları şunlardır :

a-)“Şarkî Anadolu Müdafâ-i Hukuk Cemiyetinin adı“Anadolu ve Rumeli Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti”olarak değiştirilmiştir.

³⁰ -Aydemir ,Age. ,s.-121

³¹ -Atatürk,Age. ,s.-75-76

b-)”Heyet-i Temsiliye ‚Şarkî Anadolu’nun heyeti umumiyesini temsil eder.”ibaresi yerine “Heyet-i Temsiliye vatanın heyeti umumiyesini temsil eder.”denilmiştir.

c-)Mevcut Heyet-i Temsiliye üyelerinin sayısı on altıya yükseltilmiştir.

d-)Muvakkat idare teşekkülü meselesinde , hiçbir zaman ecnebi devletlerin manda ve himayesinden istifade edilmeyecektir.³²

Özelikle yukarıdaki son madde ile ilgili görüşmeler yapılırken Amerikan mandası ve İngiltere’nin güdümüne girmeyi savunanlar ile tam bağımsızlığı savunanlar arasında çok ateşli tartışmalar yaşanmış sonuçta Amerikan mandası ve İngiltere’nin güdümüne kesinlikle girilmeyeceği kararı kongrede alınmıştır.

Kongreyi engellemek için başta Damat Ferit’in sadrazamlığını yaptığı İstanbul Hükûmeti ve İtilaf devletleri özellikle de İngilizler çalışma yürütmüşler bu amaçla Elazığ valisi Ali Galip’ i Mustafa Kemal’i öldürmek ve kongrenin yapılmasını engellemek için görevlendirmişlerdir.Fakat bunda başarılı olamayıp amaçlarına ulaşamamışlardır.

Sivas Kongresi alınan kararlar bakımından son milli kongre olma özelliğini taşımaktadır.Burada alınan kararlarla yurt çapına dağılmış cemiyetler birleştirilmiş ve milli mücadelenin yürütülmesi tek elde (Heyet-i Temsiliye’ de) toplanmıştır.Ayrıca hiçbir şekilde başka devletlerin himayesi ve yardımına da başvurulmayacağı belirtilmiştir.

³² -Abadan ,Age. ,s.-48

I. 1. 2. 4. Amasya Görüşmeleri :

Damat Ferit ,Mustafa Kemal'e karşı sürdürdüğü düşmanlığının sonucunu alamadan görevden ayrılmış yerine Ali Rıza Paşa sadrazamlığa getirilmiştir.Ali Rıza Paşa ' nın sadrazamlığa getirilmesin de Mustafa Kemal'in de önemli bir etkisi olmuştur.

Ali Rıza Paşa ,milli mücadele hareketini kabul etmiş ve onlara özellikle meclisin açılması hususu gibi bazı konularda fikir birliği etmiştir.

Karşılıklı görüşmeler yapılması için uzun süren yazışma ,konuşma ve tartışmalardan sonra Amasya'da tarafların görüşmesine karar verilmiştir.

Bu görüşme ,Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal ,Rauf Bey ve Bekir Samî Bey ile İstanbul Hükümeti adına Bahriye Nazırı Salih Paşa arasında yapılmıştır.

20 Ekim 1919'da başlayan ve üç gün süren görüşmeler sonunda biri gizli dördü açık dört sözleşme tutanağı (protokol) düzenlenmiştir.Bunlar içinde en önemlisi ise Anadolu ve Rumeli Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti'nin kongre sonunda yayınlanan bildirisi ile ilgili konuları içerendir.

Bu görüşmeler de milletvekili seçimlerinin yapılp meclisin biran önce açılması kararı ile Anadolu ve Rumeli Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti'nin yani Anadolu ulusal kurtuluş eyleminin İstanbul Hükümeti'nce kabul edilmesi maddeleri çok önemlidir.

Bu görüşmelerden sonra derhal milletvekili seçimleri yapılmış ,Anadolu ve Rumeli Müdafâ-i Hukuk Cemiyeti kendi adamlarını milletvekili seçebilmek için çok çalışmıştır.Bu seçimlerde ,Mustafa Kemal Erzurum'dan , arkadaşları da diğer yerlerde milletvekili seçilmişlerdir.

I. 1. 2. 5. Misâk-ı Millî :

Seçimler yapıldıktan sonra Mustafa Kemal ,İstanbul'a yakınlığı ,daha güvenli bir yer oluşu nedeniyle Sivas'tan Ankara'ya 27 Aralık 1919'da Heyet-i Temsiliye üyeleri ile beraber gelmiştir.

Burada İstanbul'a gidecek milletvekilleri ile bir toplantı yapmış mecliste yapılacak işlerle ilgili gerekli direktiflerini vermiştir.

Mustafa Kemal'in meclisin İstanbul'da değil de daha güvenli bir yerde toplanma isteğine karşın meclis İstanbul'da 12 Ocak 1920'de toplanmıştır.

Mustafa Kemal ,Anadolu'dan giden milletvekillerinden kendisini meclis başkanı seçmelerini ve Anadolu ve Rumeli Müdafâ-i Hukuk Grubunu kurmalarını istemesine rağmen çeşitli etki ve baskılardan dolayı bunları gerçekleştirememişler sadece 28 Ocak 1920'de kabul edilen Misâk-ı Millî kararlarının ilan edilmesini sağlamışlardır.

Misâk-ı Millî 'de şu kararlar alınmıştır :

“ 1-)Osmanlı Devleti'nin yalnızca Arap çoğunluğu bulunan ve 30 Ekim 1918 tarihli Ateşkes' in imzası sırasında düşman ordularının elinde kalan bölgelerin geleceğini halkın özgürce vereceği oya göre saptamak gerekir.Osmanlı Devleti'nde İslam çoğunluğunca oturan bölgelerin tamamı gerçekten yada hükmen ,hiçbir nedenle ayrılamaz bütündür.

2-)Halkı özgür kalır kalmaz anayurda ,kendi istekleriyle katılmış olan Kars,Ardahan ve Artvin için gerekirse yine halkın oyuna baş vurulacaktır.

3-)Geleceği Türkiye ile yapılacak barışa bırakılan Batı Trakya'nın hukuksal durumu da özgürce yapılacak halk oyu sonucuna uygun biçimde ortaya konulmalıdır.

4-)İslam halifeliğinin merkezi ve Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul ile Marmara denizinin güvenliği tehlikeden uzak olmalıdır.Bu ilke saklı kalmak koşuluyla İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın dünya ticaretine ve ulaşımına açılması hakkında bizimle öbür bütün devletlerin oy birliğiyle verecekleri karar geçerlidir.

5-)Yenen devletlerle düşmanları ve bazı ortakları arasında yapılan antlaşmalardaki ilkeler çerçevesinde azınlıkların hakları ,çevre ülkelerde bulunan Müslüman halkın da aynı haklardan yararlanmaları koşulu ile tarafımızdan güvence altına alınacaktır.

6-)Ulusal ekonomik gelişmemize olanak sağlamak ve daha çağdaş bir düzenli bir yönetimle işleri yürütmeyi başarabilmek için her devlet gibi bizim de tam bir bağımsızlığa ve özgürlüğe gereksinmemiz vardır.Bu ,yaşamamızın ve geleceğimizin temelidir.Bu nedenle siyasal ,yargısal ve mali gelişmemizi önleyecek sınırlamalara karşıyız.Borçlarımızın ödenme biçimi de bu ilkeye aykırı olamaz.”³³

Yaşanan bu gelişmeler karşısında İtilâf Devletleri büsbütün hükümet ve padişah üzerindeki etkilerini artırarak Ali Rıza Paşa hükümetinin yıkılıp, yerine Salih Dilâver Paşa hükümetinin kurulmasını sağlamışlar ; bununla da yetinmeyip 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmişlerdir.Onların isteği üzerine padişah, Damat Ferit Paşa' yı yeniden sadrazamlığa getirmek zorunda kalmıştır.Daha ileriki zamanlarda ise meclisi de basmış çalışmalara ara vermek yerine 11 Nisan 1920'de meclisi tamamen kapattırmışlardır.Bir çok milletvekilini de sürgüne göndermişlerdir.

³³ -Altuğ ,Yılmaz ,Türk Devrim Tarihi Dersleri (1919-1938) ,İst. ,Fatih Yayınevi ,1978 ,s.-57

Ali Fuat Cebesoy ,Misâk-ı Millî için “diğer inkılâplar gibi Misâk-ı Millî’ de Atatürk’ün kendi eseridir ” demektedir.³⁴

Damat Ferit ,sadrazam olur olmaz yine Mustafa Kemal ve milli mücadele ile uğraşmaya başlamış Mustafa Kemal ve arkadaşlarının asi olduğunu yazan bildiriler yayınlamıştır.Ayrıca ,Damat Ferit’in baskısıyla zamanın şeyhülislamı olan Dürrîzâde Abdullah Efendi’ de ,halkı Mustafa Kemal’e karşı kıskırtmak için onun padişah ve hilâfete karşı olduğunu belirten bir fetva yayınlamıştır.³⁵

Bütün bu olumsuz propagandaya rağmen Türk ulusu kurtarıcı olarak gördükleri Mustafa Kemal’in yanında yer almışlardır.

I. 1. 2. 6. Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Açılması :

İtilâf Devletleri’nin İstanbul’u işgal edip meclisi kapattıktan sonra üyelerini de sürgüne göndermeleri üzerine Mustafa Kemal ,karşı bir hareket başlatıp tüm yurda bildiriler yayınlarak yeni meclisin Ankara’da toplanacağını ve vekillerin nasıl seçilip ne zaman geleceğini bildirmiştir.

İtilaf Devletleri de bunu haber almış ve seçimlerin yapılmasına mani olup meclisin açılmasını engellemeye çalışmışlardır.Bütün bu engellemelere rağmen Mustafa Kemal,bir bildiri yayınlarak Ankara’ya seçilip gelebilen milletvekilleri ile beraber 23 Nisan 1920’de Cuma günü ,Cuma namazından sonra törenlerle meclisin açılacağını bildirmiştir.Hatta bu bildiride ulusun ve tüm yetkili organların baş vuracağı yegâne yerin Türkiye Büyük Millet Meclisi olacağı da bildirilmiştir.

³⁴ -Cebesoy ,Ali Fuat ,Misâk-ı Millî ,Yayına Hazırlayanlar :Faruk Süken,Cemal Kutay , İst. ,1998 s.-25

³⁵ -Öz,Baki , Atatürk’ün Anadolu’ya Gönderilişinin Olayının İç Yüzü , Cilt II, Cumhuriyet Yayınları, İst., 2000, s. 10

Bildirime göre de meclis ,Ankara'ya gelebilen milletvekilleri ile 23 Nisan 1920 Cuma günü büyük törenlerle Mustafa Kemal önderliğinde Ankara'da açılmıştır.³⁶

İlk gün söz alarak konuşan Mustafa Kemal ,meclisin açılmasına kadarki dönemde geçen olayların genel bir değerlendirmesini yapmış ,meclisin izlemesi gereken ilkeler üzerinde durmuştur.

Mecliste ilk olarak hükümet ve meclis başkanı seçimleri yapılmış ,Mustafa Kemal'de oturuma katılan yüz yirmi üyeden yüz onunun oyunu alarak hem meclis hem de hükümet başkanı seçilmiştir.³⁷

İstanbul Hükümeti de bu gelişmeler karşısında seyirci kalmayıp Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Mustafa Kemal'in aleyhinde propagandalar yapmış halkı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden uzaklaştırmaya çalışmıştır.Fakat başarılı olamamıştır.

I. 1. 2. 7. Sevr Barış Antlaşması :

İtilaf Devletleri ;yurdumuzu ,kendi aralarında gizli antlaşmalarla paylaşıp haksız olarak işgal etmeye başlamışlardır.Sıra ,bu paylaşmayı Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmeye ve bir barış antlaşması imzalamaya gelmiştir.

Sadrazam Damat Ferit'in ağır bir barış antlaşması hazırlanmaması için verdiği çabalara rağmen İtilaf Devletleri ultimatom niteliği taşıyan bir barış antlaşması metnini hazırlayarak Osmanlı Devleti'ne göndermişlerdir.Bu metni alan hükümet ve padişah Yıldız Sarayı'nda yaptıkları toplantı sonucu bunu kabul etmişlerdir.

³⁶ -Tansel, Selahattin, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, Cilt III, M.E.B. Yay., İstanbul, 1991, s-94-95

³⁷ -Kili ,Age. ,s.-103

Antlaşma , Fransa'nın Sevr Kasabası'nda 10 Ağustos 1920'de Osmanlı ve İtilaf Devletleri arasında imzalanmıştır.433 maddeden oluşan antlaşmanın bazı maddeleri şöyledir :

a-)Boğazlar tüm gemilere barış ve savaş zamanında açık olacak.Boğazlar, kurulan uluslararası Boğazlar Komisyonu tarafından yönetilecek.

b-)Ege bölgesinin büyük kısmı , Ege adaları ,Doğu Trakya'nın bütünü Yunanistan'a verilecek.

c-)Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan devleti ile onun güneyinde özerk bir Kürdistan kurulacak.

d-)Osmanlı Maliyesi'ni müttefik devletlerin kuracağı bir komisyon kontrol edip yönetecek.

e-)Kapitülasyonlar ,genişletilerek tekrar yürürlüğe konulacaktır.³⁸

Sevr Antlaşmasının hükümleriyle Mondros Mütarekesi'yle fiilen yıkılan ve toprakları işgal edilen Osmanlı İmparatorluğu hukuk yönünden de parçalanmış ; siyasi , ekonomik ,mali , askeri alanlarda çok ağır yükümlülük altına sokulmuştur.

Sevr'de imzalanan barış metni ile Osmanlı Devleti , İstanbul ile Anadolu'nun küçük bir kısmını münhasır kalmıştır.Anadolu topraklarının büyük bir kısmı ise işgalci devletler arasında paylaşılmıştır.³⁹

Misâk-ı Millî prensiplerini gerçekleştirme ahbine sadık kalan Türkiye Büyük Millet Meclisi 16 Mart 1920'den itibaren İstanbul Hükümetince yapılan bütün hukukî tasarrufları geçersiz saymış ve Sevr'in yürürlüğe girmesine engel olmuştur.⁴⁰

³⁸ -Uçarol ,Rifat ,Siyasi Tarih ,Filiz Kitabevi ,İst. ,1995 ,s.-516-517

³⁹ -Baykara ,Tuncer ,Milî Mücadele ,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. ,Ankara ,1985 ,s.-70

I. 2. KURTULUŞ SAVAŞI :

Kurtuluş Savaşı'nda Türk ulusu ,yurdumuzu düşmanlardan kurtarmak için; Doğu Cephesi'nde Ermenilerle ,Güney Cephesi'nde Fransızlarla ve Batı Cephesi'nde Yunanlılarla olmak üzere toplam üç cephede savaşmıştır.

Milî mücadele yapılırken millî İstiklâl davasına atılmış olan Türk milletini ,bu dava devam ettiği sürece ,bu istiklâle inanan ve onu gerçekleştirmek için hesapsız fedakârlığı göze alan bir ruh hâleti sarmıştır.Bu ruh hâletine “Kuvây-i Millîye Ruhu” denmiştir.Bu ruh ,millî mücadele devrinde bütün memlekete ve millete hakim olmuştur.⁴¹

I. 2. 1. Doğu Cephesi :

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kafkasya'nın güneyinde bir Ermenistan devleti kurulmuştur.Bunda Rusya'nın savaştan yenik ayrılması ve Sovyet (Bolşevik) İhtilali'nin de etkisi olmuştur.

İtilaf Devletleri ,Mondros Mütarekesi'nde koydukları bir madde ile Doğu Anadolu da bazı yerleri Ermenilere vermek istemişlerdir. Bununla ilgili olarak Sevr Antlaşması'nda yer alan maddeye göre de Doğu Anadolu'nun Ermenilere verileceğinin bildirilmesi ve İngilizler' in kışkırtması sonucunda Ermeniler cesaretlenerek Doğu Anadolu'da Türklere karşı saldırılar yaparak toplu katliamlar yapmaya başlamışlardır.

Bunun üzerine ,Türkiye Büyük Millet Meclisi Doğu Cephesi'ni açarak cephe komutanlığına Kâzım Karabekir Paşa' yı atamıştır.

⁴⁰ -Abadan ,Age. ,s.-55

⁴¹ -Ağaoğlu, Samet ,Kuvâyı Milliye Ruhu ,Kültür Bak. Yay. ,Ankara ,1981 , s.-5

Kâzım Karabekir komutasındaki Kolordu' ya saldırı emri verilmiş 28 Eylül'de başlayan saldırı sonucu ,30 Ekim'de Kars ,7 Kasım'da Gümrü ele geçirilmiştir.Karşı koyamayacağını ,Doğu Anadolu'yu ele geçirme düşüncelerini gerçekleştiremeyeceğini anlayan Ermenistan barış istemek zorunda kalmıştır.

Hareketle ilgili olarak Kâzım Karabekir , İstiklâl Harbimiz adlı eserinde şunları söylüyor :

“28 / 9 sabahı harekâtı verilen emir ve yapılan tertibât dahilinde büyük bir sürat ve muvaffakiyetle icrâ edildi.Ermeniler hiçbir yerde esaslı mukavemet gösteremediler.”⁴²

Türklerin başlattığı harekâta karşı koyamayan Ermeniler barış istemiş ,bunun üzerine 3 Aralık 1920'de Gümrü' de Türkiye büyük Millet Meclisi ile Ermenistan arasında Gümrü Antlaşması imzalanmış ; bu antlaşmaya göre Ermeniler işgal ettikleri yerlerden çekilerek ,Kars ve çevresini Türkiye'ye bırakmışlardır.

Gümrü Antlaşması ,yeni Türk devletinin imzaladığı ilk antlaşma özelliği ile büyük önem taşır.Bu antlaşmayla Doğu Cephesi kapanmış ,burada bulunan kuvvetler diğer cephelere özellikle de Batı Cephesi'ne sevk edilmiştir.

I. 2. 2. Güney Cephesi :

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın düzenli ordu kuruluncaya kadarki dönemi yerel halk savaşı , gerilla-çete savaşı biçiminde yürütülmüş ; bu savaşların en güçlü örnekleri başta Urfa ,Antep ve Maraş olmak üzere Güney Anadolu illerinde verilmiştir.

⁴² -Karabekir ,Age. ,s.-833

Mondros Mütarekesi'nden sonra Antep ,Urfa , Maraş bölgesini İngilizler işgal etmişlerdir.Bir süre sonra İngiltere ve Fransa aralarında anlaşarak(İngiltere-Fransa) bölgeyi Fransızlara bırakmıştır.

Fransızlar da illeri işgal etmekle birlikte bölgede yaşayan Ermenileri de örgütleyip yanlarına alarak Türk halkının can ,ırz ,mal gibi kutsal varlıklarına saldırıp Türkleri sindirmeye çalışarak bölgede bir sömürge devleti kurmak istemişlerdir.

İngilizler bölgedeki Türk yönetimine ve halkın yaşantısına direk karışmamış ; bundan dolayı da bölge halkı İngilizlere karşı her hangi bir mücadele başlatmamıştır.Fakat , Fransızların bölgeyi devralıp Ermenilerle beraber başlattığı işgallere karşı halk ayaklanmış ve çete savaşları için örgütlenmeye başlamıştır.

İngilizlerden sonra Fransızların yönetimini devir aldığı yerlerden biri olan Maraş' ta düşmana karşı ilk kurşunu günahsız Türk kadınlarına sarkıntılık eden Ermeni askerlerinden birini tabancasıyla yere seren "Sütçü İmam" atmıştır.Bu olay "Uzunoluk Hadisesi " olarak geçmesine rağmen halk tarafından daha çok "Sütçü İmam "olayı olarak bilinmektedir.Olay ,Uzunoluk adlı cadde de geçtiğinden dolayı adını buradan almıştır.⁽⁴³⁾Böylece çete savaşları başlamış , kanlı çatışmalardan sonra ,1 Kasım 1919'da kente gelen Fransızlar 11 Şubat 1920 gecesini bozguna uğrayarak Maraş' tan çekilmek zorunda kalmışlardır.İşgalciler Maraş' ta sadece 72 gün kalabilmişlerdir.

Urfa' da da benzer olayların yaşanması sonucu bölge halkı Fransızlara karşı mücadeleye başlamıştır.Buradaki halk savaşını örgütlemek ,Fransızlarla savaşmak, eylemi yönetmek için Yüzbaşı Ali Saip Bey , Mustafa Kemal

⁴³ -Akbiyık Yaşar ,Milli Mücadele de Güney Cephesi (Maraş) ,Kültür Bak. Yay. ,Ankara ,1990 s.- 111-112

tarafından Urfa jandarma komutanlığına atanmıştır. Urfa savunması , Ali Saip Bey'in , aşiretleri jandarma birliği çevresinde toplayıp örgütlemesi sonucu başarılmıştır.⁴⁴

Urfa savunması ,9 Şubat'ta başlayıp kanlı ve çetin geçen iki ay sonunda 10 Nisan 1920'de sona ermiştir.⁴⁵

29 Ekim 1919'da Antep' e giren Fransızların burada da Ermenilerle beraber halka zulmedip pek çok kişiyi öldürmeleri üzerine halk burada da işgalcilere karşı direnişe geçmiştir.

Antep'teki halk direnişinin ilk önderi takma adı Şahin Bey olan Sait Bey'dir.Şahin Bey , düşmana pek çok zaiyet vermiş ve bu şerefli mücadelesinde şehit olmuştur.Şahin Bey'in şehit olmasının ardından Mustafa Kemal, halkı örgütlemek, savaşı yönetmesi için Kılıç Ali Bey'i görevlendirerek şehre göndermiştir.Fransızların ,bölgeye devamlı yeni araç, mühimmat ve asker getirmeleri Antep' i savunanları zor durumda koymuş ;Antep' i ablukaya alarak dışarı ile münasebetlerini kesen ,savunucularını aç bırakan Fransızlar 8 Şubat 1920'de şehri ele geçirmişlerdir.

9 Şubat'ta Fransızlarla on bir maddelik bir antlaşma düzenlenmiş ,Fransızlar sessiz ve törensiz bir şekilde şehrin önemli mevkîlerini işgal etmişlerdir.⁴⁶

Bu üç ilinde göstermiş oldukları büyük kahramanlık ve başarıdan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu illere sırasıyla Maraş' a "Kahraman", Urfa' ya "Şanlı" ve Antep' e "Gazi" unvanlarını vererek mücadelelerindeki eşsiz başarılarını tescillemiştir.

⁴⁴ -Kili , Suna,Türk Devrim Tarihi ,Cilt II ,Cumhuriyet Yayınları ,İst. ,2000 ,s.-20

⁴⁵ -Özçelik ,İsmail ,Millî Mücadele de Güney Cephesi (Urfa) ,Kültür Bak. Yay. ,Ankara ,1992,s.-310

⁴⁶ -Gömeç ,Sadettin ,Millî Mücadelede Gaziantep ,Kültür Bak.Yay. ,Ankara, 1989 ,s.-95

Güney Cephesi , Sakarya Meydan Muharebesin' den sonra 21 Ekim 1921'de imzalanan Ankara Antlaşması'yla kapanmıştır.

Bu antlaşmayla, Hatay dışındaki Türkiye – Suriye sınırı çizilmiştir.Buradaki kuvvetlerde cephenin kapanmasıyla Batı Cephesine aktarılmıştır.

I. 2. 3. Batı Cephesi :

Batı Cephesi'nde Türk-Yunan savaşları İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaliyle başlamıştır. İzmir'in işgalinden sonra Yunanlılar , bölgeye getirdikleri yeni birliklerle güçlenerek bölgede “Büyük Yunanistan” kurma düşüncesini gerçekleştirmek için Anadolu'nun içlerine doğru harekete geçmişlerdir.

Sevr Barış Antlaşması ,Aydın(İzmir) vilayeti topraklarından bir bölümünün yönetimini beş yıl için Yunanlılara bırakmıştır.Ancak ,antlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için taraflarca onaylanması gerekmektedir.Yunanlılar ,onaylamayı beklemeden antlaşmayı hemen uygulamaya koyulmuşlar ,antlaşmanın imzalanmasından bir gün sonra İzmir ve çevresinde yönetime el koyarak bir çok Türk memurun görevine son vermişlerdir.⁴⁷

Türkler ,Yunanlılara karşı ilk önce Kuvay-i Milliye birlikleri ile karşı koymaya çalışmışlar ,fakat Yunanlılara karşı asıl mücadele düzenli orduların kurulmasından sonra yapılmıştır.

Düzenli orduların kurulmasını Mustafa Kemal “Nutuk” ta şöyle anlatıyor:

“Efendiler, 8 Kasım 1920 'de Fuat Paşa Ankara'ya geldi. Karşılama üzere bizzat istasyonda bulunuyordum.Fakat Paşayı omuzun da bir filinta olduğu halde Kuvây-i Milliye kıyafetinde gördüm.Batı Cephesi kumandanı bu kıyafete rağbet ettiren fikir ve zihniyet ceryanının bütün Garp Cephesi üzerinde ne derece ileri bir

⁴⁷-Sû ,Kâmil ,Sevr Antlaşması ve Aydın Vilayeti ,Kültür Bak. Yay. ,Ankara ,1981 ,s.-9-10

etki yapmış olduğunu anlamak için artık tereddütte yer kalmamıştı. Onun için Fuat Paşa' ya , kısa bir gerekçeden sonra , yeni alabileceği vazifeyi söyledim. Memnuniyetle kabul etti. Aynı günün gecesı , İsmet ve Refet Paşaları davet ederek yeni vaziyet ve vazifelerini kararlaştırdık. Kendilerine verdiğim kesin yönerge: "Süratle muntazam ordu ve büyük süvari birlikleri vücuda getirmekten "İbaret" idi. Bu suretle 1920 yılı Kasımın sekizinci günü düzensiz örgüt düşüncesini ve siyasetini yıkmak kararı iş ve uygulama alanına konulmuş oldu."⁴⁸

Kasım 1920'de batı savaş hatları komutanı Ali Fuat Paşa' nın Moskova Elçiliği'ne atanmasıyla batı savaş hatları iki bölüme ayrılıp batı bölümüne Albay İsmet(Bey), güney bölümüne ise Albay Refet (Bey) getirilmiştir.⁴⁹ Böylece düzenli ordular kurulmuştur.

Düzenli ordunun kurulmasından önce bölgedeki en itibar gören kişi Çerkez Ethem'idi.İç isyanların bastırılmasında oynadığı rolle , itibarı iyice artan Ethem , düzenli orduların kurulup Batı Cephesi komutanlığına da İsmet Paşa' nın atanmasını kabul etmeyip ayaklanmıştı. Bunun üzerine Batı Cephesi komutanı İsmet Bey , Çerkez Ethem' in üzerine yürümüş. Yenilgiye uğrayan Çerkez Ethem, Yunanlıların tarafına geçmiştir.

I. 2. 3. 1. Birinci İnönü Muharebesi :

Yunanlılar İzmir'in işgalinden sonra Anadolu'nun içlerine doğru hareketler yapmışlar fakat bunda fazla başarılı olamamışlardır. Fakat, başlattıkları yeni saldırı ile önce Eskişehir , daha sonra da Ankara'yı ele geçirmek , Türkiye Büyük

⁴⁸İnönü , Age . , s- 248-250

⁴⁹ -Alşar ,Edip ,Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ,Karacan Yay. ,Ankara ,1981 ,s.-104

Millet Meclisi'ni dağıtmak ve ulusal Türk güçlerini tamamen yok edip Anadolu'ya sahiplenmeyi amaçlamışlardır.

Bu amaçla 6 Ocak 1921'de Bursa'da Eskişehir'e doğru hareket eden Yunanlılarla Türk orduları , 9 Ocak 1921'de İnönü'de karşı karşıya geldiler.

Batı Cephesi komutanı İsmet Paşa hatıratında , :“Düşmanı İnönü'de karşılayacaktım.Çünkü , İnönü mevzilerini yolların kavşak yeri olan Eskişehir'i , Eskişehir istikametini kapamak için daha önce intihap etmişim.”⁵⁰ diyerek İnönü mevzilerin de düşmanla karşılaşmayı önceden planlamış bunu da sağlamıştır.

Savaş 10 Ocak 1921'de başlamış çetin geçen savaşın neticesinde 10 Ocağı 11 Ocağı bağlayan gece düşman geri çekilmek zorunda kalmıştır.

Bu konuyla ilgili olarak da yine İsmet Paşa hatıratında şöyle diyor : “Benim tahinime göre düşman hakkımızda şöyle düşünmüştür :Her taraf boştur.Zaten ordu zayıf bir halde sekiz aydan beri iç muhaberelele fena halde yorulmuş ve yıpranmıştır.Şimdi bir isyanla ikiye ayrılmışlar.Anadolu da istediğimiz kadar ilerleyebiliriz.

Böyle düşünüp harekete geçmişler ve hiçbir mukavemet görmeden ilerleyebilecekleri zannetmişlerdir..Şimdi ,hiç ummadıkları bir mukavemetle karşılaşınca moralleri bozulmuştur”⁵¹

Bu savaşta Yunanlıların yanında yer alan Çerkez Ethem de yandaşlarıyla birlikte eriyip gitmiştir.

Birinci İnönü zaferi düzenli orduların ve ulusal Kurtuluş Savaşı'nın Batı Cephesi'ndeki ilk zaferidir.Bu zafer ülke içinde ve ülke dışında yeni gelişmelere yol açmış ,ulusun savaşın kazanılacağını düşünmesini güçlendirmiş ;Devletin

⁵⁰ -Atatürk ,Age. , s.-497

⁵¹ -İnönü , Age.,s-242

varlığını dışarıda da kanıtlamış ve İtilâf Devletleri'nin Sevr Antlaşması'nın koşullarını değiştirmeyi görüşmek üzere girişimlerde bulunmalarını sağlamıştır.

I. 2. 3. 2. Londra Konferansı :

İnönü'deki başarıdan sonra İtilaf Devletleri ,Sevr Antlaşması'nın maddelerini değiştirmeyi görüşmek üzere Londra'da Yunanistan'ın da katılacağı bir konferans toplama kararı almışlardır.

Konferansa ,önce Osmanlı Hükümeti çağrılınca ,Türkiye Büyük Millet Meclisi buna tepki göstermiş ,bunun üzerine İstanbul Hükümeti'nin başında bulunan Tevfik Paşa Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden de bir temsilcinin konferansa katılacağını söylemiştir.Buna çok sert bir üslûpla karşı çıkan Mustafa Kemal ,konferansa doğrudan çağrılmadıkça temsilci göndermeyeceğini bildirmiştir.Bu sert çıkış etkisini göstermiş İtilaf Devletleri Türkiye Büyük Millet Meclisi' nin de konferansa katılması için doğrudan çağrıda bulunmuşlardır.

Konferans ,21 Şubat'ta Londra'da Sen Jeymis Sarayı'nda Lord George başkanlığında açılmış ve 11 Mart 1921'e kadar sürmüştür.⁵² Konferansta,İstanbul Hükümetini Tevfik Paşa ,Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni de Bekir Sami Bey temsil etmiştir.Fakat ilk günden Tevfik Paşa ,Türk ulusunun temsil hakkının Bekir Sami Bey'de olduğunu söyleyerek görüşmeleri izlemekle yetinmiştir.

Konferansta karşılıklı görüşler bildirilmiş ,anlaşma şartları ortaya konmuş fakat, Türkiye Büyük Millet Meclis' inin temsilcisi bunların bağımsızlığımıza aykırı olduğu gerekçesiyle kabul etmemiştir.Yunanlıların saldırıya geçmesiyle de konferans dağılmıştır.

⁵² -Belen,Age. ,s.-298

Londra Konferansı' nın en önemli sonucu ,İtilaf Devletleri'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetini konferansa davet etmeleriyle yeni Türk Devleti'nin varlığını tanımış olmalarıdır.

I. 2. 3. 3. Moskova Antlaşması :

Sovyetler Birliği ,Avrupa'ya karşı güney sınırlarının güvenliğini sağlamak için Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetini yakınlaşma ihtiyacı duymuştur.

Ayrıca Rusya'da 1917 Bolşevik İhtilali'nden sonra kurulan yönetime de Mustafa Kemal sıcak bakmıştır.Bunun da ilişkileri olumlu yönde ilerlemesinde etkisi olmuştur.

Birinci İnönü Zaferi'nin etkisiyle 16 Mart 1921 ' de Rusya ve Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında Moskova Antlaşması imzalanmıştır.

Bu antlaşmaya göre, Rusya ile olan doğu sınırimız kesin olarak saptanmış , Batum Gürcistan'a dolayısı ile Sovyetlere bırakılmıştır.Ruslar ,Ermenistan ve Gürcistan ile daha önce belirlenen sınırları kabullenmiş , Misâk-ı Millî' yi tanımamışlardır. Ayrıca ekonomik, parasal ilişki ve yardımları geliştireceklerine söz vermişlerdir.Sovyet yönetimi,kapitülasyonların kaldırıldığını kabul etmiştir.⁵³

Moskova Antlaşması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en büyük ve etkili başarılarından biridir. Bu antlaşmayla sağlanan Sovyet yardımının Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında etkisi oldukça fazladır.

⁵³ - Kili, Suna , Türk Devrim Tarihi , Cilt II, Cumhuriyet yay., İst., 2000, s- 54-55

I. 2. 3. 4. İkinci İnönü Muharebesi :

Yunanistan , Birinci İnönü Savaşı yenilgisinden sonra hem bu savaşın yarattığı eziklikten kurtulmak, hem Türk ordusunun daha da güçlenerek karşı koyma olanağına fırsat vermemek, böylece Kütahya ve Eskişehir'i ele geçirip Ankara üzerine yürümek amacıyla yeni bir saldırı tasarlamış; bunun içinde Anadolu'daki kuvvetlerini asker, silah ve mühimmat yönünden pekiştirmiştir. Bu hareketle Sevr Antlaşması'na eylemsel olarak işlerlik kazandırılma amaçlanmıştır.

Bu amaçla saldırıya 23 Mart 1921'de geçen Yunanlılar , Bursa'da başlattıkları saldırıyla İnönü'de mevzilenen Türk Kuvvetleriyle karşılaşmışlar ve çarpışma 27 Mart sabahında başlamıştır. Çok çetin geçen ve dört gün süren savaşın sonucunu 31 Mart sabahı Türk ordularının komutanı olan İsmet Paşa' nın başlattığı saldırı belirlemiş ve bunun üzerine Yunan birlikleri karşı koyamayıp geri çekilmek zorunda kalmışlardır.

İsmet Paşa , hatıratında İkinci İnönü Savaşı ile ilgili şunları anlatmıştır :

“İkinci İnönü muharebesi tam bir askeri harekettir. Yunanlılar bu muharebede , bizim iki İnönü muhaberesi arasında toplayıp tanzim edebildiğimiz kuvvetten iki üç misli fazla bir kuvvetle harekete giriştiler. İkinci İnönü Muhaberesi çok kanlı olarak dört gün sürmüştür.

Düşündüğüm mukabil taarruz yaptım. Düşmanın sağ kanadına yüklendim. Burun buruna muhabere ediliyor, düşman diremiyor.

Nihayet ,İzzettin Bey de sağımızdan mukabil taarruza geçti, düşman cephesini çöktürdü. Sol cenah karşısında düşmanda çekilmeye başladı. Muhabereyi kazandık.”⁵⁴

⁵⁴ İnönü, Adg . , s- 248-250

1 Nisan'da Metris tepeden zafer haberini telgrafla bildiren İsmet Paşa' ya , Mustafa Kemal yanıt olarak bir telgraf göndermiş ve şunları söylemiştir:

“Siz orada yalnız düşmanı değil , ulusun makûs talihini de yendiniz”⁵⁵

İkinci İnönü Muhaberesi'nin kazanılması Türk ulusunun kendine güvenini artırırken, Yunanlıların ise büyük bir karamsarlığa ve endişeye düşürmüştür. Bu savaştan sonra Miralay(Albay) İsmet Bey, Mirlivalığa (Tuğgeneral) yükseltilmiştir.⁵⁶

I. 2. 3. 5. Sakarya Meydan Muharebesi:

Türkler İnönü'de Yunanlıları iki kez mağlup edip geri çekilmeye zorlamışlardır. Ancak, tam manasıyla zafer kazanılamamıştır. İkinci İnönü Muharebesi'nden sonra Yunanlılar genel harp ilan ettiler ve cephedeki kuvvetlerini silah, cephane ve insan gücü olarak takviye ettiler.

Türkler ise yeni bir savaşa henüz hazır değildi. Sadece Güney Cephesi komutanlığı kaldırılıp Batı Cephesi'ne katılmış ve komutanlığı Miralay İsmet Bey'e verilmişti. Umumi harp ilânıyla bütün yurt kaynaklarından istifadeye bile henüz imkân bulunamamıştır.⁵⁷

Bu şartlar altında Yunanlılar 10 Temmuz 1921'de saldırıya geçmiştir. Yunanlıların bu ilerlemesine karşı koyamayan Türk ordusu geri çekilmek zorunda kalmıştır. 25 Temmuz 1921'de Genelkurmaydan gelen yazılı direktife de uyularak Türk ordusu Sakarya'nın doğusuna kadar çekilmiştir.

Eskişehir-Kütahya savaşlarında alınan bu yenilgi , tüm milleti ve onların Ankara'daki temsilcilerini ulusal kurtuluş mücadelesinin kazanılamayacağı yönünde büyük bir umutsuzluğa düşürmüştür.

⁵⁵ Atatürk, Adg . , s-497

⁵⁶ Tunçay, Mete , Türkiye Tarihi, Cilt 4 , Cem Yayın Evi, İst, 1995, s-76

Bu karamsarlık içinde Mecliste Mustafa Kemal'in ordunun başına geçmesini isteyenler çıkmıştır. Bunlar da ikiye ayrılmıştır. Bir tarafta gerçekten Mustafa Kemal'e inananlar diğer tarafta ise kaybedilecek savaşın sorumluluğunu ona yüklemek istemişlerdir.

4 Ağustos 1921'de gizli bir oturumda kendisine gösterilen teveccühe karşı , meclis yetkililerin kısa bir süre kendisine verilmesi koşuluyla Başkomutanlığı kabul ettiğini bildirmiştir. Önerge şöyledir:

“:Meclis sayın üyelerinin genel olarak beliren istek ve dilekleri üzerine Başkomutanlığı kabul ediyorum. Bu görevi , kendi üzerime almaktan doğacak yararların çabuk elde edilebilmesi , ordunun maddi ve manevi gücünün en kısa zamanda arttırılıp pekiştirmesi ve sevk ve idarenin bir kat daha sağlamlaştırılması için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetkilerini fiilen kullanmak şartı ile üzerime alıyorum. Yaşadığım sürece , ulusal egemenliğe en sadık hizmet edici olduğumu , ulusa bir defa daha göstermek için , bu yetkinin üç ay gibi kısa bir süre ile sınırlandırılmasını ayrıca dilerim”⁵⁸

5 Ağustos'ta süren görüşmelerde bu önergeye karşı çıkanlarında olmasına karşın önerge Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildi ve Mustafa Kemal olağan üstü yetkilerle Başkomutanlığa getirilmiştir.

Mustafa Kemal , Başkomutanlığa gelir gelmez ilk iş olarak kalkın elinde bulunan orduya yarayan iğneden ipliğe toplamak olmuştur. Bunun içinde 8 Ağustos'ta Tekâlif-i Milliye denilen emirleri yayınlamıştır. Bu emirler toplam on maddeden oluşuyordu. Bunların sayesinde her ilçede kurulan bir vergi komisyonu

⁵⁷ Tansel,)Selahattin, Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt 4 M.E.B .Yay. İst ., 1991 s- 100

⁵⁸ -Atatürk, Age., s- 524

aracılığıyla halkın elinde bulunan yiyecek, silah,...v.b malzemenin tespit edilip bir miktarının orduya alınması sağlanmıştır.⁵⁹

Yunanlılar ,Kütahya-Eskişehir Savaşı'ndan sonra ,Türk ordusunun yenilmediğini anlamış ,kazançlarının sadece bir kaç şehir ile biraz topraktan ibâret olduğunu görmüştür..Amaçlarına ulaşmak için Türk ordusunu bir daha yenip Ankara'yı ele geçirmeleri gerektiğine inanmışlardır.Bu amaçla Eskişehir-Kütahya Savaşı'ndan sonra on beş yirmi gün oyalanarak güçlerini toplamışlardır.

12 Ağustos' ta Mustafa Kemal Paşa' nın Fevzi Paşa ile birlikte ,Polatlı yakınında Alagöz köyündeki karargâhına giderek Başkomutanlığa başlamasından bir gün sonra ,Yunanlılar 13 Ağustos'ta harekete geçtiler.23 Ağustos günü ise Türk ordusuna karşı Sakarya'da ilerlemeye (saldırıya) başladılar.Savaş yüz kilometrelik bir alan içerisinde cereyan ediyordu.Çok kanlı ve çetin geçen çarpışmalar esnasında Mustafa Kemal, meşhur emrini verdi : “Savunma hattı yoktur ,savunma alanı vardır.Bu alan bütün yurttur...”⁶⁰

Karşılıklı kanlı çarpışmalardan sonra Türk ordusu ,Sakarya Irmağı'nın doğusunda düşman ordusunun sol kanadına ve daha sonra cephenin önemli yerlerinde karşı saldırıya geçmiştir.Bu saldırıya karşı koyamayan Yunan ordusu 13 Eylül günü geri çekilmek zorunda kaldı ve Türk tarihine altın bir zafer daha katılmış oldu.

Sakarya zaferi ,bütün yurttta büyük bir sevinçle karşılandı.Türkiye Büyük Millet Meclisinde 19 Eylül 1921'de Mustafa Kemal 'e “Gazi ” ünvanı ve “Mareşâl ” rütbesini verildi.

⁵⁹ -Ayrıntılı Bilgi için Bakınız :Nutuk , s.-528-529

⁶⁰ -Atatürk , s.-530-531

Zafer dış politikada da etkisini göstermiştir.Zaferden sonra Sovyetler Birliği'nin aracılığıyla Gürcistan ve Azerbaycan ile Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında Kars Antlaşması imzalanmıştır (13 Ekim 1921).Bu zaferin ardından Fransızlar ile 20 Ekim 1921' de Ankara Antlaşması imzalanmış ,Kars Antlaşmasıyla doğu sınırimız kesin şeklini almış ,Ankara Antlaşması'yla da Hatay hariç Türkiye Suriye sınırı belirlenmiştir.

Sakarya Meydan Muharebesi'nin kazanılmasıyla ,Anadolu'da kurulan yeni Türk devletinin ,fevkalâde kıymet ve kudreti olan mükemmel ve muntazam bir orduya dayandığı ve bu kuvvetin pek ustaca idare edilmekte bulunduğu kanaati gelişmiştir.⁶¹

I. 2. 3. 6. Büyük Taarruz ve Başkumandan Meydan Muharebesi :

Gazi Mustafa Kemal Paşa ,İzmit-Adapazarı istikametinde bir seyahat vesilesiyle ,16 Haziran 1922'de yola çıkarken ,Yunanlılara taarruz etme kararını almış ve bu kararını da yalnız Genelkurmay Başkanı Fevzi ,Batı Cephesi komutanı İsmet ve Savunma Bakanı Kâzım Paşalar haberdar etmiştir.⁶²

Mustafa Kemal ,tüm ordu birliklerine saldırı için 6 Ağustos 1922'de son hazırlıkları yapmalarını gizilce bildirmiştir.Mustafa Kemal , 20 Ağustos'ta Akşehir'deki Batı Cephesi Karargahına giderek orada Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa ve Cephe Komutanı Miralay İsmet Paşa ile saldırı plânını son bir kez daha gözden geçirmiş, saldırı , Yunan birliklerini beklenmedik baskınla çevirme ve yok etme ilkesine göre düzenlenmiştir.Mustafa Kemal'in emriyle taarruz,26 Ağustos sabahı saat 04:30'da Türk topçularının ateşiyle başlamıştır.Mustafa

⁶¹ -Özalp,Kâzım ,Millî Mücadele (1919-1922) ,T.T.K. Yay. ,Ankara ,1971 ,s.-215

⁶² -Tansel ,Selahattin ,Mondros'tan Mudanya'ya kadar ,Cilt IV ,M.E.B. Yay. ,İst. ,1991 ,s.-151

Kemal Paşa' da taarruzu Fevzi ,İsmet ve Nurettin Paşalar ile birlikte Kocatepe' den yönetmiştir.Taarruz büyük bir başarıyla devam etmiş ,her gün Yunanlılar biraz daha geri çekilmeye zorlanmıştır.30 Ağustos günü Dumlupınar'da Mustafa Kemal'in bizzat yönettiği savaşta düşmanın en güçlü birlikleri yok edilmiş ve tarihe “Başkomutanlık Meydan Savaşı”olarak geçmiştir.Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nde tasarlanan sonuç 5 gün içinde alınmıştır.⁶³ Büyük savaşın ertesi günü yani 31 Ağustos'ta Mustafa Kemal ,son komutunu ve emrini vermiştir. “Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ,ileri.”

Bu emri alan Türk askerleri ,Yunanlıları denize kadar önlerine katarak sürmüşler ,15 Mayıs 1919'da Yunan işgaline uğrayan İzmir'e ,Türk askerleri 9 Eylül 1922'de girmiş ve Türk ordusunun takibi Yunanlıların en son 17 Eylül 1922'de Mudanya'dan gemilerle kaçmalarıyla son bulmuş ve başarıya ulaşmıştır.

Büyük Taarruz öncesi Sovyet Rusya'dan Batum üzerinden gelen silah, cephane ve mühimmatın savaşın kazanılmasında önemli bir etkisi olmuştur.⁶⁴

Büyük Taarruz' da ,Türk milleti yek vücut olmuş ,kadını-erkeği canları pahasına istiklâl ve bağımsızlıkları için ellerinden gelenin üstünde bir gayret göstererek düşmanı yurttan atmasını bilmişlerdir.Bundan sonraki dönemde artık silahlı mücadelenin yerine antlaşmalar, konferanslar ve diplomatik ilişkilerle problemlerin çözümüne çalışılmıştır.

⁶³ -Genelkurmay Başkanlığı. 30 Ağustos Zaferi'ne Doğru ,Gn. Kur.Basımevi ,Ankara ,1976 ,s.-37

I. 3. BARIŞ DÖNEMİ :

I. 3. 1. Mudanya Ateşkes Antlaşması :

Anadolu topraklarının Yunanlılardan temizlenmesinden sonra kurtarılacak bölge olarak Doğu Trakya ile İstanbul ve Boğazlar kalmıştır. Doğu Trakya'da Yunan birlikleri, Çanakkale ve İzmit'te İngiliz birlikleri ,İstanbul'da İtilâf Devletlerine ait karma birlikler vardı.

Türk birlikleri Yunanlıları kovalarken İngiliz birliklerinin bulunduğu yere kadar yaklaşmış neredeyse çatışma noktasına gelmiştir. Ancak İtalya ve Fransa'nın İngiltere'yi desteklemeyip kuvvetlerini geri çekmeleri sonucunda Mustafa Kemal ve arkadaşlarının da istediği üzere meselenin savaşıyla değil ,barışla halledilmesi yoluna gidilmiştir. Bu amaçla Mudanya da 3 Ekim 1922'de Türk ,İngiliz ,İtalyan ve Fransız temsilciler bir gemide bir araya gelmişler ,Yunan temsilci ise toplantıya katılmamıştır. Ancak Yunan Hükümeti 14 Ekim'de yayınladığı bir bildiriyle antlaşmayı kabul ettiğini bildirmiştir.

Görüşmelerin oldukça hareketli ve tartışmalı geçmesinden sonra 11 Ekim 1922'de Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır.

Türk heyeti adına İsmet Bey'in imzaladığı toplam 14 maddeden oluşan antlaşma maddeleri şöyledir:

1-)Türk ve Yunan kuvvetleri arasında savaş ,mukavelenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren durdurulacaktır.

2-)Mukavele yürürlüğe girdiği tarihten itibaren .Yunan Hükümeti Meriç'in Ada' lar denizine döküldüğü yerden ,Trakya'nın Bulgaristan'la hududunun geçtiği noktaya kadar Meriç'in sol sahilindeki hatta çekilmeye davet olunacaktır.

⁶⁴ -Ayrıntılı Bilgi için bkz : Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı ,Türk İstiklâl Harbi ,Cilt VII, Gn.Kur.Basımevi ,Ankara ,1975 ,s.-405-408

3-)Meriç'in sağ sahili ,Karaağaç dahil olduğu halde müttefik kıtaları tarafından işgal olunacaktır.

4-)Demiryolu'nun Cesri Mustafa Paşa' dan Kuleli Burgaz' a kadar olan kısmı müttefik kuvvetleri tarafından işgal olunacaktır.

5-)Bu mukabelenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Trakya'nın Yunan askeri tarafından tahliyesine başlanacaktır.Tahliye takriben on beş günlük bir müddet zarfında tamamlanacaktır.

6-)Jandarmada dahil olduğu halde Yunan mülkiye memurları süratle tahliye edilecektir.Trakya'nın teslim muamelesi ,Yunan askerlerinin tahliyesinden sonra, âzami 30 gün zarfında icrâ edilecektir.

7-)Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti memurları yanında millî jandarma kuvvetleri bulunacaktır.Subaylarda dahil olmak üzere jandarma kuvvetleri 8000 miktarında tespit edilmiştir.

8-)Yunan askerlerinin çekilmesi ve mülkî idarenin devri ,başlıca merkezlerde yerleşecek olan müttefik heyetleri idaresinde olacaktır.

9-)Bu heyetlerden başka Doğu Trakya' yı takriben 7 taburdan ibaret müttefik kıtaları işgal edecektir.

10-)Müttefik heyetlerin ve kıtaların çekilmesi ,askerin tahliyesi hitam bulduktan sonra 30 gün zarfında yapılacaktır.

11-)Anadolu'da Türkiye Büyük Millet Meclisi orduları aşağıdaki hatlarda duracaklardır ve bu hatları ,barış konferansının açılması ve devamı süresince geçemeyeceklerdir :Çanakkale mıntıkasında :Kumburnu' ndan başlayarak Bozburun'a kadar takriben 15 kilometrelik bir hat , İzmir yarımadası :Darıca' dan başlayıp Gebze'den geçerek Şile'ye varacak olan hat.

12-)Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ,Sulh Konferansı kararına kadar, İstanbul yarımadasında müttefiklerin işgal mıntikasına ve Gelibolu yarımadasındaki işgal mıntikasına riayet etmeyi taahhüt eder.

13-)Türkiye Büyük Millet meclisi Hükümeti Sulh Muahedesi'nin tasdikine kadar,Şarkî Trakya 'ya asker geçirmemeyi ve burada bir ordu toplamamayı ve idame etmemeyi taahhüt eder.

14-)Bu mukavele imzasından 3 gün sonra ,yani 14 /15 Ekim 1922 gecesinden itibaren yürürlüğe girer.⁶⁵

Mudanya Ateşkes Antlaşması'yla Doğu Trakya İstanbul ve Boğazlar savaş yapılmadan geri alınmış bu da Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti' nin diplomatik alanda büyük bir başarısı olmuştur.

I. 3. 2. Lozan Barış Konferansı :

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra barış konferansının toplanması için çalışmalar hemen başlatılmış ,konferansın Lozan'da toplanması kararlaştırılmıştır.

Konferans İsviçre'nin Lozan kentinde 20 Kasım 1922'de toplanmış, konferansa Türkiye'nin yanında İngiltere , Fransa , İtalya , Japonya , Yunanistan , Yugoslavya , Amerika Birleşik Devletleri ve Romanya katılmıştır.Konferansta boğazlarla ilgili görüşmeler yapılırken Sovyetler Birliği ve Bulgaristan'da davet edilmiştir.⁶⁶

Konferans ta Türkiye'yi, Başkanlığını Dış İşleri Bakanı İsmet Paşa' nın yaptığı bir heyet temsil etmiştir.Türk temsilcileri konferansa hazırlıklı gitmiş ,

⁶⁵ -Aydemir ,Şevket Süreyya ,Tek Adam ,Cilt III ,Remzi Kitabevi ,İstanbul ,1993 ,s.-34-35

⁶⁶ - Tuncay ,Mete ,Türkiye Tarihi , Cilt IV , Cem Yay. , İst. ,1995, s-79

sadece 4 yıl süren Kurtuluş Savaşı'yla ilgili maddeler barış masasında görüşülmesi için konulmamış Osmanlı Devleti'nin bıraktığı sorunlarında görüşülmesini sağlamışlardır.⁶⁷

Lozan Konferansı süresince “beş grup “ temsilci oluşmuştur. Bunlar

- 1-) Çağrı yapan devletler: İngiltere , Fransa , İtalya , Japonya
- 2-) Tüm görüşmelere çağrılan devletler: Türkiye , Yunanistan , Yugoslavya , Romanya
- 3-) Gözlemci: Amerikan Birleşik Devletleri
- 4-) Boğazlar statüsü için çağrılan Karadeniz'e kıyısı olan devletler: Rusya , Bulgaristan
- 5-) Ticaret ve yerleşme sözleşmelerine katılmak için çağrılanlar: Belçika , Portekiz⁶⁸

Konferanstaki görüşmeler çok uzun ve çetin geçmiş , tartışmalar yaşanmış bu yüzden de konferans bir ara 4 Şubat 1923'te dağılmış , delegeler ülkelerine geri dönmüşlerdir.Yaklaşık iki aylık bir aradan sonra İtilaf Devletleri'nin isteği üzerine konferans Nisan ayının 23. günü yeniden toplanmış ve üç ay süren görüşmeler sonucunda 24 Temmuz 1923'de antlaşma imzalanmıştır.

Görüşmelerin çok uzun ,sert ve tartışmalı geçmesinde Türk heyetinin istekleri ve kararlılığı yanında İtilâf Devletleri'nin yüzyıllardır kullandıkları kapitülasyon ve hakları bırakmama istek ve arzuları da önemli rol oynamıştır.Fakat, özellikle ikinci bölüm oturumlarında yani 23 Nisan 1923'te başlayan oturumlarda İtilâf Devletleri'nin katı ve acımasız tutumu kalkmış görüşmeler daha ılımlı bir havada

⁶⁷ - Kili , Age . , s-82

⁶⁸ - Turan , Şerafettin , Türk Devrim Tarihi , Cilt II Bilgi Yayın Evi , Ankara , 1992 s- 286

geçmiştir.Antlaşmanın imzalanması için ise her iki tarafın karşılıklı ödün vermeleri istenmiş ve bu yolla antlaşma imzalanmıştır.

İsmet Paşa , Lozan Barış Antlaşması'nı imzalamak için girdiği salonda kendisine uzatılan kalemi almamış , cebinden çıkardığı kutunun içinde bulunan altın dolmakalemle antlaşmayı imzalamıştır.Yurda dönüşünde İstanbul'a uğramış Mustafa Kemal'in önerisiyle antlaşmayı imzaladığı bu kalemi İstanbul Üniversitesi'ne hediye etmiştir.Bunu,Sevr' i imzalayan Rıza Tevfik' in kalemini Robert Koleji'ne hediye etmesine karşılıklı olarak yapmıştır.⁶⁹

Lozan Barış Antlaşması olarak adlandırılan belge tekbir “ metin ” olmayıp 143 maddelik ana belgeye ekli çeşitli konular için hazırlanıp imzalanan 15 belge daha vardır.Ana belge ,Türkiye ile İngiltere ,Fransa ,Japonya ,Yunanistan, Romanya ,Rusya ve Yugoslavya arsında imzalanan “Barış Antlaşması”dır.⁷⁰

143 madde olarak hazırlanan ana belge dört bölüm halinde düzenlenmiştir.Bunlar :

- 1-)Siyasal İçerikli Maddeler(1-45) :Toprak ,uyrukluk ve azınlıkların korunması
- 2-)Mali Konulara İlişkin Hükümler (45-63)
- 3-)Ekonomik Hükümler (64-100)
- 4-)Ulaşım ve Sağlık Sorunları (101-143)⁷¹

Lozan Barış Antlaşması'nda başlıca sınırlar ,kapitülasyonlar ,Boğazlar, azınlıklar, devlet borçları , savaş tazminatları konuları görüşülmüş ve Türkiye açısından şu kararlar alınmıştır :

⁶⁹ - Berktin , Cezmi Tahir , Erzurum'dan Lozan'a ve Mustafa Kemal Paşa , Türkiye Kemalist Yazarkar ve Sanatçılar Derneği Yay. , Ankara ,1982 , s-224-225

⁷⁰ -Kili ,Age. , s.-82

⁷¹ -Turan ,Age. ,s.-287

I. 3. 2. 1. Türkiye'nin Sınırları :

Türkiye Misâk-ı Millî' de belirlenen sınırları çizememiştir. Güney sınırimız Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşması'yla belirlenen sınırların yanında Musul'un da İngilizlere verilmesi kesinleşti. Bunun yanında Batı Trakya kurtarılamamış sadece savaş tazminatı olarak Karaağaç ve çevresi Yunanlılar tarafından Türkiye'ye bırakılmıştır. Ege adalarından ise sadece İmroz ,Bozcaada ve Tavşanlı adaları Türklere verilmiş diğer adalar İtalya ve Yunanistan'a bırakılmıştır.

I. 3. 2. 2. Kapitülasyonlar :

Osmanlı Devleti zamanında verilen kapitülasyonlar baş belası haline gelmiş, bunun bilincinde olan yeni Türk devleti ise Lozan'da bunların tümünün kaldırılması için çalışmış ve hiç geri adım atmamıştır. Gösterdiği bu çalışmanın neticesinde de kapitülasyonlar Lozan'da tamamen kaldırılmış ,Türk toprakları üzerindeki yabancı ticaret kuruluşlarının Türk yasalarına uyma sorumluluğu getirilmiştir.⁷²

I. 3. 2. 3. Savaş Tazminatı :

İtilâf Devletleri ,Türkiye'den I.Dünya Savaşı nedeniyle savaş tazminatı istemişler ,fakat bunu Türkiye kabul etmemiştir. Buna karşın Yunanistan Kurtuluş Savaşı'nda vermiş olduğu zararları kabul etmiş ,Karaağaç ve çevresini savaş tazminatı olarak Türkiye'ye bırakmıştır.

I. 3. 2. 4. Azınlıklar :

Türkiye sınırları içinde kalan bütün azınlıkların Türk uyruğu olduğu kabul edilmiş ;Doğu Trakya ve Anadolu'da bulunan Rumlarla ,Yunanistan'daki

⁷² -Kili ,Age .,s.-82

Türklerin karşılıklı değiştirilmesi uygun görülmüştür. Ancak İstanbul Rumları ile Batı Trakya Türkleri bu değiştirmenin dışında bırakılmıştır.⁷³

I. 3. 2. 5. Boğazlar :

Boğazlar meselesi ,Lozan'da görüşülürken uzun tartışmalar yaşanmış sorun geçici bir çözüme bağlanmıştır. Buna göre ,askeri olmayan gemiler ve uçaklar barış zamanında boğazlardan geçebilecek ;savaş durumunda Türkiye tarafsız kalmış ise bu madde aynen geçerli olacak ;Türkiye savaşta ise bu haktan ,düşmanlara yardım da bulunmamak koşulu ile ,tarafsız devletlerin gemi ve uçakları yararlanabilecek ; düşman gemi ve uçaklarına karşı ise karar almakta Türkiye özgür olacaktır.

Ayrıca ,boğazların iki yakasının askersizleştirilmesi ;geçişini sağlamak amacıyla uluslar arası bir komisyonun oluşturulması karara bağlanmıştır.

I. 3. 2. 6. Devlet Borçları :

Lozan'da Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar aldığı ve toplamı çok büyük rakamlara ulaşan devlet borçları ,Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla İmparatorluk sınırları içinde ortaya çıkan devletler arasında bölüştürülmüş ,Türkiye'ye ilişkin borçlar ise takside bağlanmıştır.

Lozan Barış Antlaşması'nın ,tek bir belge halinde hazırlanmamamsı ,muhteva olarak ta çok farklı konular içermesinden dolayı diğer barış antlaşmalarından bu yönleriyle farklılıklar gösterir.

⁷³ -Kili ,Age. ,s.-86

Türkiye Büyük Millet Meclisi barışa kavuşmayı ve antlaşmayı genel olarak olumlu karşılamakla birlikte ,adalar ,Musul ve savaş tazminatı yönlerinden kimi üyelerin eleştirilerine de uğramıştır.Antlaşma ,23 Ağustos 1923'te Meclis' te yapılan oylama ile "14" olumsuz karşı "213" olumlu oyla kabul edilmiştir.⁷⁴

Lozan Barış Antlaşması ,cephelerde kazanılan askeri başarının siyasi kanadı olmuş, böylece 19 Mayıs 1919'da Samsun'da başlayan Millî Mücadele de tamamı ile amacına ulaşmıştır.

Lozan'la ilgili olarak Gazi Mustafa Kemal Paşa ,Nutuk' ta şunları söylemiştir: "Sayın Baylar ,Lozan Barış Antlaşması'ndaki hükümleri öbür barış önerileriyle daha çok karıştırmanın yersiz olduğu düşüncesindeyim.Bu antlaşma ,Türk ulusuna karşı yüz yıllardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşması'yla tamamlandığı sanılmış ,büyük bir öldürünün yıkılışını bildirir belgedir.Osmanlı tarihinde benzeri görülmemiş bir siyasal utku yapıtıdır."⁷⁵

Yurdumuzu işgal eden düşmanları yurdumuzdan atmak için Türk milleti Mustafa Kemal etrafında yek vücut olmuş erkekler cephede göğüs göğüse düşmanla çarpışırken kahraman Türk kadınları ise cephe gerisinde tüm imkansızlıklara rağmen cephelere silah ,cephane ve mühimmat taşımışlar bu yolda pek çok can vermişlerdir.Ayrıca ,milî mücadele de Mustafa Kemal'e en çok destek verenlerin başında kadınlar gelmiştir.⁷⁶

⁷⁴ -Turan ,Age. ,s.-287

⁷⁵ -Atatürk ,Age. ,s.-674

⁷⁶ -Tansel,Fevziye Abdullah ,İstiklâl Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız ,Atatürk Kültür Merkezi Yayınları , Ankara ,1988,s-30

II.BÖLÜM

II. 1. Müfredat Laboratuvar Okulları :

Müfredat laboratuvar okulları , Türkiye ile Dünya Bankası arasında 18 Mayıs 1990'da imzalanan ve 10 Temmuz 1990 tarih ve 20570 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ile ilgili İkraz Antlaşması ' na göre kurulmuştur.⁷⁷

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ile ilk ve orta öğretimde kaliteyi artırarak öğrenci başarısını O.E.C.D.(Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü) ülkeleri ortalamasına yaklaştırmak amaçlanmıştır.

Müfredat laboratuvar okulları , geliştirilen öğretim programlarının , yani eğitim öğretim ve yönetim yaklaşımlarının sistem geneline yaygınlaştırılmasından önce deneneceği ve teknolojik gelişmelerin eğitime yansıtılacağı okullardır.Müfredat laboratuvar okulları , pilot uygulama çalışmalarından elde edecekleri deneyimler ile sistem genelindeki diğer okullara liderlik yapacak okullardır.

Müfredat laboratuvar okulları belirlenirken yurt genelinde yapılan araştırmalar ve kırsal- kentsel özellikler dikkate alınarak belirlenmiştir. Ayrıca yabancı devletlerdeki (A.B.D gibi) bilim adamlarının da yardımına baş vurulmuştur.

Müfredat laboratuvar okullarına öğrenci alımları için noter huzurunda kura çekilmesi usulü getirilmiş fakat bu yöntem uygulanmamıştır.

Müfredat laboratuvar okullarında öğretmen olarak görev alacak kişilerin en az 5 (beş) yıllık öğretmenlik deneyimine sahip olmaları gerekir.Yıl deneyimi fazla olan öğretmenlerin atamalarda öncelik hakkı vardır. Ancak öğretmen atamalarında da bu kurala tam olarak uyulmamaktadır. Mesleğinin ilk yılında olan öğretmenlerin

⁷⁷ - Milli Eğitim Bakanlığı , Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli , M.E.B. Bas.evi, Ankara, 1999, s-1

bile görev aldığı okullar vardır.Bu okullarda görev alan öğretmenlerin %60 'ı son iki yılda içinde en az bir hizmet içi eğitim kursuna katılmış olması gerekir.⁷⁸

Müfredat laboratuvar okullarındaki sınıf mevcutları da proje çerçevesinde en fazla 30 (otuz) öğrenci olarak belirlenmiştir.

Bu okullar tam gün eğitim öğretim hizmeti vermektedir. Yani tekli öğretim yapmaktadırlar.

Müfredat laboratuvar okulları bina olarak ta bazı özellikleri taşımak zorundadır. Buna göre :okulda laboratuvar , derslik , spor salonu , spor sahası, bilgisayar laboratuvarı bulunmak zorundadır.Ayrıca okulun rengine varıncaya kadar proje bina yönetmeliğe uygun şekilde olmalıdır.

Bu okullarda en ilgi çeken unsurlardan biri de sınıf düzenidir.Sınıfta ikili – üçlü oturulan sıralar yerine tek kişilik masa- sandalye oturma düzeni getirilmiştir. Ayrıca sınıf içinde her öğrenciye ait kilitli dolaplarda vardır.

Bu okulların tamamında donanım olarak bilgisayar laboratuvarı , tepegöz ,teksir makinesi ve diğer laboratuvar malzemeleri mevcuttur.⁷⁹ Ayrıca bu okullarda okutulan derslere göre özel hazırlanmış , bilgisayar destekli ders materyalleri de mevcuttur.

Müfredat laboratuvar okulları 1990 yılında kurulması kararlaştırılmasına rağmen tam manasıyla 1993 yılında faaliyete geçirilmiştir.Müfredat laboratuvar okulu olarak Türkiye genelinde toplam 208 ilk ve orta öğretim okulu belirlenmiştir.Bu sayının artması söz konusu olmayıp diğer okullar seviye olarak müfredat laboratuvar okullarına ulaşmaya çalışacaklardır.

⁷⁸ - Milli Eğitim Bakanlığı , Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli , M.E.B. Bas.evi, Ankara, 1999, s-44-45

⁷⁹ - A.g.e. s-55

Türkiye genelinde sayıları 208 olan bu okullardan 8 tanesi de Erzurum'dadır. Bunlardan 6 tanesi ilköğretim okulu , 2'si ise lisedir.

II. 2.“Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?”Ünitesi İle İlgili Amaç ve Davranışlar:

Ünite ile ilgili amaçlar Milli Eğitim Bakanlığı ‘ nın yayınladığı Tebliğler Dergisi’nde şöyle belirlenmiştir:

- 1- “Cumhuriyet’e Nasıl Kavuştuk ? ” ünitesinde geçen kavramların anlam bilgisi
- 2- Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili temel olgular bilgisi
- 3- Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili temel olguları açıklayabilme
- 4- Kurtuluş Savaşı döneminde geçen temel olgular bilgisi
- 5- Kurtuluş Savaşı döneminde geçen temel olguları açıklayabilme
- 6- Barış döneminde geçen temel olgular bilgisi
- 7- Barış döneminde geçen temel olguları açıklayabilme
- 8- “Cumhuriyet’e Nasıl Kavuştuk ? ” ünitesi ile ilgili haritaları okuyabilme
- 9- Türk inkılabı ile ilgili sınıflamalar bilgisi
- 10- Türk inkılabı ile ilgili olgular bilgisi
- 11- Türk inkılabının önemini kavrayabilme
- 12- İnkılapların korunmasındaki sorumluluğumuzun farkında oluş.⁸⁰

Mili Eğitim Bakanlığı, sosyal bilgiler dersi ile ilgili sadece amaçlar tespit etmiş, fakat çalışmamıza ışık tutacağı düşüncesiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ve Dünya Bankası destekli Temel Eğitim Pilot Projesi çerçevesinde hazırlanan “öğretmen kılavuzu” kitabında sosyal bilgiler dersi

⁸⁰ -Milli Eğitim Bakanlığı , Tebliğler Dergisi, No:2487, Ank., Nisan 1998, s-544

ile ilgili amaçların yanında davranışlara da yer verilmiştir . Ünitemiz ile ilgili yukarıda sözü edilen kitapta geçen davranışlar şunlardır:

- 1- Mondros Ateşkes Antlaşması'nın kimlerle imzalandığını söyleme,yazma
- 2- Mondros Ateşkes Antlaşması'nın ne zaman imzalandığını söyleme,yazma
- 3- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yurdumuzu kimlerin işgal ettiğini söyleme , yazma
- 4-- Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yurdumuzu kimlerin nereleri işgal ettiğini harita üzerinde gösterme
- 5- Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkış nedenlerini söyleme , yazma
- 6- Mustafa Kemal'in Samsun'a ne zaman çıktığını söyleme, yazma
- 7- Mustafa Kemal'in Samsun'a nasıl çıktığını söyleme, yazma
- 8- Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışının neden önemli olduğunu söyleme,yazma
- 9- Mustafa Kemal'in Samsun'dan Havza'ya , oradan da Amasya'ya gidişinin amacını söyleme, yazma
- 10- Amasya genelgesinin önemini söyleme, yazma
- 11- Erzurum Kongresi'nin kararlarını söyleme, yazma
- 12- Sivas Kongresi'nin kararlarını söyleme, yazma
- 13- Son Osmanlı Mebusan Meclisi ve Misak-ı Milli 'nin maddelerini söyleme, yazma
- 14- T.B.M.M'nin nerede açıldığını söyleme, yazma
- 15- T.B.M.M'nin ne zaman açıldığını söyleme, yazma
- 16- T.B.M.M'nin nasıl açıldığını söyleme, yazma
- 17- T.B.M.M'nin açılmasının milletimiz için önemini söyleme, yazma

- 18- İstanbul Hükümetinin T.B.M.M Hükümetini yıkma çalışmalarını söyleme,
yazma
- 19- Sevr Antlaşması'nın maddelerini söyleme, yazma
- 20- I. İnönü Savaşı ve sonucunu söyleme, yazma
- 21- II. İnönü Savaşı ve sonucunu söyleme, yazma
- 22- Sakarya Savaşı ve sonucunu söyleme, yazma
- 23- Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı ve sonucunu söyleme,
yazma
- 24- Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın nedenini söyleme , yazma
- 25- Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın tarihini söyleme , yazma
- 26- Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın maddelerini söyleme , yazma
- 27- Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın önemini söyleme , yazma
- 28- Lozan Antlaşması'nın nedenini söyleme , yazma
- 29- Lozan Antlaşması'nın hangi devletlerle imzalandığını söyleme , yazma
- 30- Lozan Antlaşması'nın tarihini söyleme , yazma
- 31- Lozan Antlaşması'nı imzalayan Türk Büyüğünün adını söyleme , yazma
- 32- Lozan Antlaşması'nın maddelerini söyleme , yazma
- 33- Lozan Antlaşması'nın neden önemli olduğunu söyleme , yazma .⁸¹

⁸¹ -Milli Eğitim Bakanlığı , İlköğretim Genel Müdürlüğü , Temel Eğitim Projesi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuzu – 5 , Ank.,1991 , s-88-102

III. BÖLÜM

III. 1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ :

Araştırmada ,normal ilköğretim okulları ile müfredat laboratuvar okullarında okutulan “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk ?” ünitesinin öğrencilere kazandırdığı bilgi ve beceri etkililiğinin ölçülmesi amaçlanmıştır.Bunun içinde evren içinden belirlenen örneklem üzerinde ünite ile ilgili başarı testi uygulanmıştır.Test sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında “SPSS 9,0 Windows” paket programında değerlendirilerek her iki okuldaki öğrencilerin başarı durumları yüzde olarak verilmiştir.

III.1.1. Araştırmanın Evreni :

Araştırma konusunun Türkiye’deki tüm normal ilköğretim ve müfredat laboratuvar okullarını kapsamasından dolayı araştırmanın bu okulların tümünde yapılması olanaksızdır.Bundan dolayı araştırmanın evreni olarak sadece Erzurum il merkezindeki normal ilköğretim ve müfredat laboratuvar okulları alınmıştır.

III.1.2. Araştırma Örneklemei :

Bu araştırmanın örneklemini Erzurum ilinde bulunan altı (6) müfredat laboratuvar okulundan ikisi ve yetmiş dört (74) normal ilköğretim okulundan ikisi ile buralarda okuyan toplam yüz elli dokuz (159) öğrenci oluşturmaktadır.

Bu okullar seçilirken okulların içinde bulunduğu sosyal çevre ile öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları göz önünde bulundurulmuştur.

III.1.3. Araştırma Süreci :

Normal ilköğretim okulları ile teknoloji okulları olarak adlandırılan müfredat laboratuvar okullarında okuyan beşinci sınıf öğrencilerinin “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk ?”ünitesi ile ilgili bilgi ve becerilerini ölçmek için ünite ile ilgili başarı testi hazırlanmış ve örneklemdeki okullarda bulunan öğrencilere uygulanmıştır.

Uygulanan başarı testindeki elde edilen veriler bilgisayar ortamında “SPSS 9,0 Windows” paket programından yararlanılarak değerlendirilmiştir.Değerlendirme

sonucunda her iki okuldaki öğrencilerin “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili bilgi ve beceri etkililiği elde edilmiştir.

III.1.4. Veri Toplama Aracı :

Bu araştırmada , normal ilköğretim okulları ile müfredat laboratuvar okullarında okuyan beşinci sınıf öğrencilerinin “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesiyle ilgili bilgi ve becerilerini ölçmek için veri toplama aracı olarak ünite konuları ile ilgili hazırlanan başarı testi kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

Tablo 1: Kişisel Bilgilerle İlgili Bulgular ve Yorumlar :

ÖĞRENCİLERİN	SAYISI	ORANI	TOPLAM	
Okulun Adı	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	95	59.7	159	100
Müf. Lab. Okulları	64	40.3		
Babanın Mesleği			159	100
Esnaf	41	25.8		
Memur	35	22.0		
İşçi	45	28.3		
Serbest	38	23.9		
Annenin Mesleği			159	100
Ev hanımı	152	95.6		
Memur	7	4.4		
İşçi	0	0		
Cinsiyet			159	100
Erkek	104	65.4		
Kız	55	34.6		
Ünite ile ilgili doküman kullanımı			159	100
Evet	137	86.2		
Hayır	22	13.8		
Tarihi Mekanlara gezi yapılması			159	100
Evet	122	76.7		
Hayır	37	23.3		

Tablo 1' de görüldüğü gibi bu başarı testine toplam 159 öğrenci katılmış olup müfredat laboratuvar okulları ve normal ilköğretim okulları olmak üzere iki çeşit okulda çalışma yapılmıştır. Okulların öğrenci sayıları şöyledir:

Normal ilköğretim okullarından %59.7 oranındaki 95 öğrenciye başarı testi uygulanmıştır. Müfredat Laboratuvar Okullarından ise %40.3 oranındaki 64 öğrenciye başarı testi uygulanmıştır.

Başarı testine katılan öğrencilerden babası esnaf olanların oranı % 25.8 ; memur olanların oranı %22.0 ; işçi olanların oranı % 28.3 ve baba mesleği serbest olanların oranı ise %23.9' dur.

Başarı testine tabi tutulan öğrencilerden annesi ev hanımı olanların oranı % 95.6 ; memur olanların oranı % 4.4 olup annesi işçi olan öğrenci yoktur.

Başarı testine katılan öğrencilerin %65.4'ünü erkekler , %34.6'sını ise kızlar oluşturmaktadır.

Ünite işlenirken , ünite ile ilgili film ve belgesellerin izlenmesi ve dokümanların kullanılması ile ilgili olarak öğrencilerden %86.2'si olumlu (evet) yönde cevap verirken %13.8'lik bölümü ise olumsuz (hayır) yönde cevap vermişlerdir.

Ünite konuları işlenirken çevremizde bulunan ünite konuları ile ilgili tarihi mekanlara gezi yapılması (Atatürk evi , Kongre binası gibi) ile ilgili olarak ise öğrencilerden %76.7'si olumlu (evet) cevabını verirken %23.3'ü ise olumsuz (hayır) cevabını vermişlerdir.

Aşağıda vereceğimiz tablolarda ise öğrencilerin ünite konuları ile ilgili sorulan sorulara verdikleri cevaplar belirtilip iki okul arasındaki öğrenci sayılarına ve yüzdelik oranlarına göre cevaplar mukayeseli olarak açıklanacaktır

Tablo 2: “Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşını hangi antlaşmayla bitirmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	79	49.7	16	10.1	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	41	25.8	23	14.5	64	40.3
Toplam	120	75.5	39	24.5	159	100

“Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşı’nı hangi antlaşmayla bitirmiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %49.7’si doğru cevap verirken %10.1’i yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerin ise %25.8’i doğru , %14.5’i yanlış cevap vermişlerdir. Başarı testinin uygulandığı bütün öğrencilerin %75.5’i bu soruya doğru cevap verirken %24.5’i ise bu soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Öğrencilerin büyük bir bölümü bu soruya doğru cevap verirken normal ilköğretim okulları soruyu doğru cevaplamada müfredat laboratuar okullarına oranla daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 3: “Mondros Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	78	49.1	17	10.7	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	37	23.3	27	17.0	64	40.3
Toplam	115	72.3	44	27.7	159	100

Başarı testindeki “Mondros Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 49.1’i doğru cevap verirken %10.7’si yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden ise bu soruya %23.3’ü doğru , %17.0’ı yanlış cevap vermişlerdir. Toplam öğrencilerin %72.3’ü bu soruya doğru cevap verirken %17.7’si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Soruyu doğru cevaplamada genel olarak başarı gözlenirken normal ilköğretim okullarının oran olarak daha çok doğru cevap verdiği de tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 4: “Mustafa Kemal nerede askerlik mesleğinden ayrılmış ve sivil bir kişi olarak Kurtuluş mücadelesini yürütmüştür?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	27	17.0	68	42.8	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	30	18.9	34	21.4	64	40.3
Toplam	57	35.8	102	64.2	159	100

Mustafa Kemal’in nerede askerlik mesleğini bıraktığı sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %17.0’ı doğru, %42.8’i yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise %18.9’u doğru cevap verirken %21.4’ü i yanlış cevap vermişlerdir. Toplam öğrencilerin %35.8’i yukarıdaki soruya doğru; %64.2’si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Sorular ile ilgili hazırlanan tabloların hepsi incelediği zaman yukarıda verilen sorunun başarı testindeki en az doğru cevaplanan sorulardan birisi olduğu görülmektedir. Öyle ki öğrencilerin sadece %35.8’i soruya doğru cevap vermişlerdir. Bu da her iki okulda da bu konunun iyi kavratılmadığını göstermektedir.

Tablo 5: “Mustafa Kemal hangi savaş sonucunda “Gazi ve Mareşal” unvan ve rütbesini almıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	71	44.7	24	15.1	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	38	23.9	26	16.4	64	40.3
Toplam	109	68.6	50	31.4	159	100

Mustafa Kemal ile ilgili sorduğumuz “Mustafa Kemal hangi savaş sonucunda “Gazi ve Mareşal” unvan ve rütbesini almıştır?” sorusuna ise normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 44.7’si doğru, %15.1’i yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 23.9’u doğru cevap verirken % 16.4’ü yanlış cevap vermişlerdir. Genel olarak ise yukarıdaki soruya öğrencilerin % 68.6’sı doğru, % 31.4’ü ise yanlış cevap vermişlerdir.

Bu sorunun doğru cevaplanma oranlarında da normal ilköğretim okulları müfredat laboratuvar okullarına göre daha başarılı gözükmemektedir.

Tablo 6: “Aşağıdakilerden hangisi üçlü ittifak devletlerinden biri değildir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	44	27.7	51	32.1	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	36	22.6	28	17.6	64	40.3
Toplam	80	50.3	79	49.7	159	100

Tablo 6 incelendiğinde I. Dünya Savaşı ile ilgili sorduğumuz “Aşağıdakilerden hangisi üçlü ittifak devletlerinden biri değildir?” sorusuna , normal ilköğretim okulu öğrencilerinden %27.7 ‘sinin doğru , % 32.1 ‘inin yanlış ; müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinden ise % 22.6 ‘sının doğru , % 17.6’sının ise yanlış cevap verdiği görülmektedir.Başarı testine katılan öğrencilerin % 50.3 ‘ünün bu soruyu doğru , % 49.7 ‘sinin ise yanlış verdiği görülmektedir.

Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrenciler diğer okul olan normal ilköğretim okullarındaki öğrencilere kıyasla bu soruya daha fazla doğru cevap vermişlerdir.Genel olarak ise bu konunun doğru cevaplanmasında % 50 ‘lik bir başarı görülmektedir.

Tablo 7: “ Güney sınırımız hangi antlaşmayla belirlenmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	59	37.1	36	22.6	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	36	22.6	28	17.6	64	40.3
Toplam	95	59.7	64	40.3	159	100

Cevap olarak Ankara antlaşmasını sorduğumuz “Güney sınırımız hangi antlaşmayla belirlenmiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 37.1’i doğru , % 22.6’sı yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 22.6’sı yukarıdaki soruya doğru , % 17.6’sı ise yanlış cevap vermişlerdir.Tüm öğrencilerin % 59.7’si bu soruya doğru cevap verirken % 40.3’ü ise yanlış cevap vermişlerdir.

Bu sorunun cevaplanmasında da normal ilköğretim okullarının müfredat laboratuvar okullarına göre daha başarılı olduğu tablo 7 incelendiğinde görülmektedir. Genel başarının ise % 50 'nin üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 8 : “ Yeni Türk devletinin 2 Aralık 1920 ‘ de imzaladığı ilk antlaşma olan Gümrü Antlaşması sonucunda ne olmuştur? ” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	55	34.6	40	25.2	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	34	21.4	30	18.9	64	40.3
Toplam	89	56.0	70	44.0	159	100

Yeni Türk devletinin imzaladığı ilk antlaşma olan ve doğu cephesinin kapanmasını sağlayan Gümrü Antlaşması ile ilgili sorduğumuz bu soruya tablo 8'e göre , normal ilköğretim okulu öğrencilerinden % 34.6'sı doğru , % 25.2'si yanlış ; müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinden ise % 21.4'ü doğru , % 18.9'u ise yanlış cevap vermişlerdir. Başarı testinin uygulandığı öğrencilerin tümünün ise % 56.0'ının yukarıdaki soruyu doğru , % 44.0'ının ise yanlış verdiği görülmektedir.

Her iki okul öğrencilerinin bu soruyu doğru cevaplama oranları birbirine çok yakın olmakla birlikte genel olarak % 50 civarında soruya doğru cevap verilmiştir.

Tablo 9 : Birinci Dünya Savaşı'nda oluşan itilaf ve ittifak grupları ile ilgili sorulan soruya verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	48	30.2	47	29.6	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	37	23.3	27	17.0	64	40.3
Toplam	85	53.5	74	46.5	159	100

I.Dünya Savaşı'ndaki gruplar ile ilgili sorduğumuz soruya , normal ilköğretim okulu öğrencilerinden % 30.2 'si doğru , % 29.6 ' sı yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuar okulu öğrencilerinden ise % 23.3 ' ü soruya doğru , % 17.0 ' ı ise yanlış cevap vermişlerdir.Toplamda ise öğrencilerin %53.5'i soruya doğru cevap verirken % 46.5'i ise soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Soruyu doğru cevaplamada ortalama % 50 ' lik bir oranı olmasına karşın tablo 9'a göre müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 10: "Doğu sınırı hangi antlaşmayla son şeklini almıştır?" sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar :

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	58	36.5	37	23.3	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	22	13.8	42	26.4	64	40.3
Toplam	80	50.3	79	49.7	159	100

Tablo 10 incelendiğinde” Doğu sınırı hangi antlaşmayla son şeklini almıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %36.5’inin doğru , % 23.3’ ünün yanlış cevap verdiği görülmektedir. Aynı tabloya göre müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 13.8 ‘inin soruya doğru , % 26.4 ‘ ünün ise yanlış cevap verdiği görülmektedir. Bu soruya toplam öğrencilerin % 50.3’ü doğru,% 49.7 ‘ si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Genel olarak % 50 ‘ lik bir başarı söz konusu olmasına rağmen normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 11: “Mustafa Kemal ‘in 19 Mayıs 1919 ‘da Samsun ‘a çıkışı aşağıdaki önemli olaylardan hangisini ifade eder?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	76	47.8	19	11.9	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	52	32.7	12	7.5	64	40.3
Toplam	128	80.5	31	19.5	159	100

Tablo 11’ e bakıldığında “Mustafa Kemal ‘in 19 Mayıs 1919 ‘da Samsun’a çıkışı aşağıdaki önemli olaylardan hangisini ifade eder?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 47.8 ‘i doğru, % 11.9 ‘ u yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden ise % 32.7’ si doğru , % 7.5 ‘ i yanlış cevap vermişlerdir. Testin uygulandığı tüm öğrencilerin % 80.5 ‘i yukarıdaki soruya doğru % 19.5 ‘i ise yanlış cevap vermişlerdir.

Doğru cevap ortalaması olarak % 80 gibi yüksek bir oranın çıkması bu konunun öğretmenler tarafından çok iyi bir şekilde anlatılıp öğrenciler tarafından da çok iyi anlaşıldığını göstermektedir.

Tablo 12: “Türk devletinin bağımsızlığını hangi antlaşmayla uluslararası alanda kabul edilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	74	46.5	21	13.2	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	48	30.2	16	10.1	64	40.3
Toplam	122	76.7	37	23.3	159	100

Tablo 12 ‘ de görüldüğü gibi “Türk devletinin bağımsızlığını hangi antlaşmayla uluslararası kabul edilmiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 46.5’i doğru, % 13.2’si yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerin ise % 30.2’si bu soruya doğru , % 10.1’i ise yanlış cevap vermişlerdir. İki okul öğrencilerinin beraber değerlendirilmesine baktığımızda ise % 76.7 ‘ sinin soruya doğru , % 23.3 ‘ ünün ise soruya yanlış cevap verdikleri görülmektedir.

Bir önceki soru ile ilgili tabloya benzer bir tablo ile karşılaşmamız sonucunda önceki tablo ile ilgili söylediğimiz konunun iyi anlatılıp iyi anlaşılması , bu konumuz içinde söylenebilmektedir. Çünkü genelde % 76.7 ‘ lik bir başarı görülmektedir.

Tablo 13: “Batı cephesinde Türk ordusuna karşı ayaklanan kimdir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	70	44.0	25	15.7	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	40	25.2	24	15.1	64	40.3
Toplam	110	69.2	49	30.8	159	100

Tablo 13'ü incelediğinde normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin “Batı cephesinde Türk ordusuna karşı ayaklanan kimdir?” sorusuna % 44.0 ‘ünün doğru , %15.7 ‘sinin ise yanlış cevap verdiği görülmektedir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 25.2 ‘sinin bu soruya doğru , %15.1 ‘inin yanlış cevap verdiği görülmektedir.Genel olarak ise yukarıdaki soruya öğrencilerin % 69.2’sinin doğru , % 30.8’inin ise yanlış cevap verdikleri görülmektedir.

Bu soruya da her iki okul öğrencileri % 70 gibi yüksek bir oranda doğru cevap verirken doğruluk oranları her iki okulunda birbirine yakındır. Öğrencilerin, bu konuyu da kavradıkları tablo 13’teki verilere bakarak söylenebilir.

Tablo 14: “ Hangi antlaşma sonucunda , Osmanlı Devleti’nin orduları dağıtılıp vatanın denetimi düşmanların eline geçmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	70	44.0	25	15.7	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	34	21.4	30	18.9	64	40.3
Toplam	104	65.4	55	34.6	159	100

Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili sorduğumuz “ Hangi antlaşma sonucunda , Osmanlı Devleti’nin orduları dağıtılıp vatanın denetimi düşmanların eline geçmiştir?” sorusuna tablo 14 incelendiğinde normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %44.0’ının doğru , % 15.7’sinin yanlış; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 21.4’ünün doğru , % 18.9’unun yanlış cevap verdiği görülmektedir.Başarı testine katılan öğrencilerin tümüne

göre ise % 65.4'inin soruya doğru , % 34.6'sının ise soruya yanlış cevap verdiği görülmektedir.

Soruyu doğru cevaplama oranı % 50 ' nin üzerinde olmasına rağmen normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları tablo 14 'deki verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 15: “Birbirinden bağımsız olarak düşmana karşı direnen milli cemiyetleri bir araya toplama kararı nerede alınmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	9	5.7	86	54.1	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	13	8.2	51	32.1	64	40.3
Toplam	22	13.8	137	86.2	159	100

Sivas Kongresi'nde alınan kararların öğrenilme düzeyini ölçmek için sorduğumuz “Birbirinden bağımsız olarak düşmana karşı direnen milli cemiyetleri bir araya toplama kararı nerede alınmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 5.7'i doğru , % 54.1'i yanlış; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 8.2'si doğru , % 32.1'i ise yanlış cevap vermişlerdir. Testin uygulandığı tüm öğrencilerin % 13.8'i soruya doğru , % 86.2'si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Konunun her iki okul öğrencileri tarafından iyi kavranılmadığı tablo 15 'teki % 13.8 ' lik doğru cevaplama oranından anlaşılmaktadır.Bu oranın çok düşük çıkmasında birinci etken olarak her iki okuldaki öğretmenlerin konuyu iyi anlatamamaları ve üzerinde durmamaları gösterilebilir.

Tablo 16: “ Aşağıdakilerden hangisi son Osmanlı Mebusan Meclisi’ nin 28 Ocak 1920’de aldığı kararlara verilen isimdir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	42	26.4	53	33.3	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	44	27.7	20	12.6	64	40.3
Toplam	86	54.1	73	45.9	159	100

Tablo 16’ ya bakıldığında “ Aşağıdakilerden hangisi son Osmanlı Mebusan Meclisi’ nin 28 Ocak 1920’de aldığı kararlara verilen isimdir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 26.4’sının doğru , % 33.3’ünün yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 27.7’sinin doğru , % 12.6’sının ise yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Yukarıdaki soruya teste katılan 159 öğrencinin tablo 16’ ya göre % 54.1’i doğru , % 45.9’ u ise yanlış cevap vermişlerdir.

Bu sorunun doğru cevaplanma oranının % 50 civarında çıkmasında müfredat laboratuvar okullarının etkisi görülmektedir . Çünkü normal ilköğretim okulu öğrencilerinin doğru cevaplama oranları % 40 civarında olmasına karşın müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinin soruyu doğru cevaplama oranları % 65 civarındadır.Buradan da müfredat laboratuvar okullarının bu konuyu daha iyi kavradıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 17: “ Batı cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	67	42.1	28	17.6	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	41	25.8	23	14.5	64	40.3
Toplam	108	67.9	51	32.1	159	100

Batı cephesi ile ilgili temel bilgilerden birisini sorduğumuz “ Batı cephesinde hangi devletle savaşmıştır?” sorusuna tablo 17 ‘ ye bakıldığında normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 42.1’si doğru, % 17.6’sı yanlış cevap vermişlerdir.Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 25.8’i soruya doğru , % 14.5’i ise soruya yanlış cevap vermişlerdir.Tablo 17’ye göre teste tabi tutulan toplam öğrencilerin % 67.9’si soruya doğru , % 32.1’i ise soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Başarı ortalamasına bakıldığında genel olarak konunun öğrenciler tarafından anlaşıldığı söylenebilir.Her iki okul öğrencileri de %65 gibi bir oranda soruya doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 18: “Doğu cephesinde hangi devletle savaşmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	65	40.9	30	18.9	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	41	25.8	23	14.5	64	40.3
Toplam	106	66.7	53	33.3	159	100

Doğu cephesinde savaştığımız Ermenileri sorduğumuz testteki“Doğu cephesinde hangi devletle savaşmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 40.9’unun doğru , %18.9’unun yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 25.8’inin doğru , % 14.5’inini yanlış cevap verdikleri tablo 18 incelendiğinde görülmektedir.Genel olarak ise testin uygulandığı 159 öğrenciden % 66.7’si yukarıdaki soruya doğru , % 33.3’ü ise aynı soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Soruya verilen % 70 civarındaki doğru cevaplar öğrencilerin bu konuyu öğrendiklerini göstermektedir.Her iki okul öğrencilerinin yukarıdaki soruya doğru

cevap verme oranlarının birbirine yakın olduğunu da yine tablo 18 'deki verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 19: “Doğu cephesi komutanlığını kim yapmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	15	9.4	80	50.3	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	26	16.4	38	23.9	64	40.3
Toplam	41	25.8	118	74.2	159	100

Tablo 19'a bakıldığında “Doğu cephesi komutanlığını kim yapmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 9.4'ünün doğru , % 50.3'ünün yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden % 16.4'ünün doğru , % 23.9'unun yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Bu soruya toplamda ise öğrencilerin % 25.8'inin doğru , % 74.2'sinin ise yanlış cevap verdikleri tablo 19'daki verilerden anlaşılmaktadır.

Tabloya bakıldığında çok kötü bir başarı oranıyla karşı karşıya kalınmasında öğretmenlerin konuyu yeterince iyi anlatmadıkları kanaatine varılmaktadır. Çünkü bu ünite ile ilgili başarı testinde sorulan diğer sorulara ortalama %50 civarında öğrencilerin doğru cevap verdikleri incelenen diğer tablolarda görülmektedir. Yukarıdaki soruya % 26 oranında öğrencilerin doğru cevap vermeleri de her iki okuldaki öğretmenlerin konuyu yeterince iyi anlatmadıklarını gösteren en önemli göstergedir.

Tablo 20: “Aşağıdaki cephelerden hangisinde Türk ordusu savaşmamıştır?”
sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	80	50.3	15	9.4	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	45	28.3	19	11.9	64	40.3
Toplam	125	78.6	34	21.4	159	100

Harita bilgisiyle beraber Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı cepheler bilgisinin sorulduğu “Aşağıdaki cephelerden hangisinde Türk ordusu savaşmamıştır?” sorusuna verilen cevapların bulgularını gösteren tablo 20’ ye göre bu soruya normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %50.3’ü doğru , % 9.4’ü yanlış ;müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 28.3’i doğru, % 11.9’u ise yanlış cevap vermişlerdir. Testin uygulandığı 159 öğrenciden yukarıdaki soruya % 78.6’sı doğru , % 21.4’ü ise yanlış cevap vermiştir.

Genel başarının en yüksek çıktığı sorulardan biri olması konunun öğrenciler tarafından iyi kavrandığını göstermektedir. Özellikle normal ilköğretim okulu öğrencilerinin oldukça yüksek bir oranda soruyu doğru cevaplamaları da onların konuyu daha iyi kavradığının bir göstergesidir.

Tablo 21: “ 23 Nisan 1920 ‘ de açılan T.B.M.M. ’ nin ilk başkanı kim seçilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	83	52.2	12	7.5	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	55	34.6	9	5.7	64	40.3
Toplam	138	86.8	21	13.2	159	100

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması ve Mustafa Kemal'in başkan seçilmesinin sorulduğu " 23 Nisan 1920 ' de açılan T.B.M.M.' nin ilk başkanı kim seçilmiştir?" sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 52.2'si doğru , % 7.5'i yanlış; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden ise % 34.6'sı doğru , % 5.7'si yanlış cevap vermişlerdir.İki okul öğrencilerinin beraber değerlendirilmesinde % 86.8'inin bu soruya doğru , % 13.2'sinin ise aynı soruya yanlış cevap verdikleri görülmektedir.

Başarı testinin sonuçlara göre en yüksek başarı oranının çıktığı sorulardan biri olması konunun öğrenciler tarafından çok iyi kavrandığının göstergesi olmaktadır. Her iki okul öğrencileri de soruya % 85 civarında doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 22: " *Doğu Anadolu Müdafa- i Hukuk Cemiyeti' nin kuruluş amacı nedir?* " sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	55	34.6	40	25.2	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	48	30.2	16	10.1	64	40.3
Toplam	103	64.8	56	35.2	159	100

Tablo 22 incelendiğinde " Doğu Anadolu Müdafa- i Hukuk Cemiyeti' nin kuruluş amacı nedir?" sorusuna normal ilköğretim okulu öğrencilerinden % 34.6'sının doğru , % 25.2'sinin yanlış ; müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinden ise % 30.2'sinin doğru , % 10.1'inin ise yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Bu soruya tüm öğrencilerin % 64.8'inin doğru, % 35.2'sinin ise yanlış cevap verdikleri anlaşılmaktadır.

Özellikle doğu cephesi ile ilgili soruları doğru cevaplama müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinin daha başarılı oldukları tablolardan anlaşılabilmektedir.Genel başarının %65 civarında çıkmasında da bu okulların genel ortalamasının rolü oldukça büyüktür.

Tablo 23: “ Hem Osmanlı Hükümeti'nin hem de T.B.B.M. 'nin birlikte çağırıldığı konferansın adı nedir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	30	18.9	65	40.9	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	17	10.7	47	29.6	64	40.3
Toplam	47	29.6	112	70.4	159	100

Londra Konferansı'nın sorulduğu “ Hem Osmanlı Hükümeti'nin hem de T.B.B.M. 'nin birlikte çağırıldığı konferansın adı nedir?” sorusuna başarı testinin uygulandığı normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 18.9'i doğru , % 40.9'u yanlış ; müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerin ise % 10.7'si doğru , %29.6'sı yanlış cevap vermişlerdir.Tablo 23 ' e göre testin uygulandığı öğrencilerin tümünün % 29.6'sı bu soruya doğru , % 70.4'ü ise aynı soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Tablo 23 'ten de anlaşılacağı üzere başarı oranının % 30 gibi çok düşük bir oranda çıkması konunun öğrenciler tarafından iyi kavranmadığını ve konunun çok yüzeysel işlendiğini göstermektedir.Her iki okul öğrencilerinde soruya doğru cevap verme oranlarında çok büyük bir fark görülmemektedir.

Tablo 24: “Güney cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	64	40.3	31	19.5	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	41	25.8	23	14.5	64	40.3
Toplam	105	66.0	54	34.0	159	100

Kurtuluş Savaşı'ndaki cephelelerden güney cephesi ile ilgili sorulan“Güney cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna tablo 24 ‘e bakıldığında normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 40.3’ünün doğru , % 19.5’inin i yanlış ; müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerden ise % 25.8 ‘inin doğru , % 14.5’inin ise yanlış cevap verdikleri görülmektedir. Başarı testine tabi tutulan 159 öğrenciden bu soruya % 66.0’ı doğru , % 34.0’ü ise yanlış cevap vermiştir.

Konunun genel olarak öğrenciler tarafından anlaşıldığını tablo 24 ‘ teki genel ve okullar bazındaki başarı oranlarından anlaşılmaktadır. Her iki okul öğrencilerinin soruya doğru cevap verme oranları birbirine yakın olup % 60 civarındadır.

Tablo 25: “20 Ekim 1921 ‘de imzalanan hangi antlaşmayla güney cephesi kapanmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	49	30.8	46	28.9	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	36	22.6	28	17.6	64	40.3
Toplam	85	53.5	74	46.5	159	100

Tablo 25’de görüldüğü gibi“20 Ekim 1921 ‘de imzalanan hangi antlaşmayla güney cephesi kapanmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 30.8’i doğru, % 28.9’u yanlış ; müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerden ise % 22.6’sı doğru , % 17.6’sı ise yanlış cevap vermişlerdir. Tüm öğrencilerin yukarıdaki soruya % 53.5’i doğru, % 46.5’i ise yanlış cevap vermişlerdir.

Yukarıda incelediğimiz tablo 24’deki oranlara yakın çıkan tablo 25 ‘deki oranlardan dolayı birbiriyle bağlantılı olan bu iki konunun öğrenciler tarafından yeterince iyi kavranmadığı anlaşılmaktadır. Öğrenciler bu iki soruya da ortalama % 50 civarında doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 26: “Aşağıdakilerden hangisi T.B.M.M.Hükümeti’nin kabul etmediği halde ,Osmanlı Hükümeti tarafından imzalanan bir antlaşmadır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	53	33.3	42	26.4	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	33	20.8	31	19.5	64	40.3
Toplam	86	54.1	73	45.9	159	100

Tablo 26 incelendiğinde “Aşağıdakilerden hangisi T.B.M.M.Hükümeti’nin kabul etmediği halde ,Osmanlı Hükümeti tarafından imzalanan bir antlaşmadır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 33.3’ü doğru cevap verirken , % 26.4’ü ise yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 20.8’i aynı soruya doğru, % 19.5’i ise yanlış cevap vermişlerdir.Tüm öğrencilerin % 54.1’i soruya doğru , % 45.9’u ise soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Bu soruya da doğru cevap verme oranı önceki soruların genelinde olduğu gibi % 50 civarında olup her iki okul öğrencilerinin soruyu doğru cevaplama oranları birbirine oldukça yakındır.

Tablo 27: “ Aşağıdaki illerden hangisi Fransızlara karşı göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı unvan kazanmamıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	57	35.8	38	23.9	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	39	24.5	25	15.7	64	40.3
Toplam	96	60.4	63	39.6	159	100

Tablo 27' ye bakıldığında “ Aşağıdaki illerden hangisi Fransızlara karşı göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı unvan kazanmamıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 35.8'i doğru , % 23.9'u yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 24.5'i doğru , % 15.7' ise yanlış cevap vermişlerdir.Başarı testinin tabi tutulduğu öğrencilerden bu soruya % 60.4'ü doğru , % 39.6'sı ise yanlış cevap vermişlerdir.

Testteki en kolay sorulardan biri olmasına rağmen doğru cevap verme oranının % 60 ' ı geçmediği tablo 27'de görülmektedir. Öyle ki soruyu doğru cevaplamak için genel kültür bilgileri bile yeterlidir.Ayrıca sorunun şıklarını dikkatli okuyan her öğrencinin de bu soruya doğru cevap vermesi beklenmektedir.

Bütün bunların ışığında dersler işlenirken, bu konu ile ilgili olarak öğretmenlerin yeterince güdüleme yapmadıkları ve öğrencilerin de konuyu iyi anlamadıkları görülmektedir.

Tablo 28: “Mustafa Kemal'in bizzat yönettiği savaş hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	59	37.1	36	22.6	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	47	29.6	17	10.7	64	40.3
Toplam	106	66.7	53	33.3	159	100

Batı cephesinde yapılan ve Mustafa Kemal'im bizzat yönettiği savaş olan Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin sorulduğu “Mustafa Kemal'in bizzat yönettiği savaş hangisidir?” sorusuna tablo 28 ' e bakıldığında normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 37.1'i doğru , % 22.6'sı yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 29.6'sı doğru , % 10.7'si ise yanlış cevap vermişlerdir. Bu soruya testin uygulandığı 159 öğrenciden % 66.7'si doğru, % 33.3'ü ise yanlış cevap vermişlerdir.

Soruya doğru cevap verme oranlarında müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin normal ilköğretim okullarındaki öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Öyle ki soruyu doğru cevaplamada % 70 'e %55 gibi bir oran karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 29: “Batı cephesi komutanlığına T.B.M.M. kimi atamıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	66	41.5	29	18.2	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	31	19.5	33	20.8	64	40.3
Toplam	97	61.0	62	39.0	159	100

Tablo 29 incelendiğinde “Batı cephesi komutanlığına TBMM kimi atamıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %41.5’i doğru , % 18.2’si yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 19.5’i doğru , % 20.8’i ise yanlış cevap vermişlerdir. Yukarıdaki soruya tüm öğrencilerin % 61.0’ı doğru , % 39.0’ı ise yanlış cevap vermişlerdir.

Her iki okul öğrencilerinin soruya doğru cevap verme oranları birbirine yakın olmasına rağmen normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları tablo 29’dan görülmektedir.

Tablo 30: “TBMM Hükümeti’nin düzenli ordular ile kazandığı ilk zafer hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	18	11.3	77	48.4	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	32	20.1	32	20.1	64	40.3
Toplam	50	31.4	109	68.6	159	100

Tablo 30 ‘a bakıldığında “TBMM Hükümeti’nin düzenli ordular ile kazandığı ilk zafer hangisidir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 11.3’ü doğru cevap verirken , % 48.4’ü ise yanlış cevap vermişlerdir. Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 20.1’i doğru, % 20.1’i ise yanlış cevap vermişlerdir. Tüm öğrencilerden ise bu soruya % 31.4’ü doğru , % 68.6’i ise yanlış cevap vermişlerdir.

Doğru cevaplama oranının % 30 ‘lar da olması soru ile ilgili konunun özellikle de normal ilköğretim okulu öğrencileri tarafından iyi kavranmadığını göstermektedir. Ayrıca yine başarı oranının % 30 çıkmasında müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinin % 50’lik başarı ortalamasının etkisi görülmektedir .Çünkü normal ilköğretim okullarının başarı ortalaması sadece % 20 civarındadır.

Tablo 31: “Londra Konferansı hangi savaşın kazanılması sonucu yapılmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	9	5.7	86	54.1	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	26	16.4	38	23.9	64	40.3
Toplam	35	22.0	124	78.0	159	100

Tablo 31 incelendiğinde “Londra Konferansı hangi savaşın kazanılması sonucu yapılmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 5.7’si doğru , % 54.1’i yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin %16.4’ü doğru , % 23.9’u ise yanlış cevap vermişlerdir. Başarı testinin uygulandığı tüm öğrencilerden % 22.0’ı soruya doğru , % 78 .0’ı ise soruya yanlış cevap vermişlerdir.

Doğru cevap verme oranının en düşük olduğu sorulardan biri olduğu tablo 31’den anlaşılmaktadır.Tablo 22 ‘ de incelenen soru da tablo 31 ‘de incelenen soru ile aynı konudan olmasına rağmen tablo 22’deki soruya öğrencilerin % 65 oranında doğru cevap verdikleri görülmektedir. Özellikle normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin bu soruya doğru cevap verme oranının % 10 gibi düşük olmasından da anlaşılabileceği üzere öğrencilerin konu ile ilgili bütün bilgileri tamamen öğrenemedikleri anlaşılmaktadır.

Konunun her iki okul öğrencileri tarafından parça parça öğrenilmesinde öğretmenlerin etkisinin de oldukça büyük olduğu söylenebilir.

Tablo 32: “ *Londra Konferansı’nın en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?* ” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	27	17.0	68	42.8	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	14	8.8	50	31.4	64	40.3
Toplam	41	25.8	118	74.2	159	100

Tablo 32’ye bakıldığında“ Londra Konferansı’nın en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden %17.0’ı doğru , % 42.8’i yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden % 8.8’i doğru , %31.4’ü ise yanlış cevap

vermişlerdir. Toplamda ise bu soruya öğrencilerin % 25.8'i doğru , %74.2'si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Yukarıda incelenen soru ile aynı konuyu içeren sorular olması ve çıkan doğru cevap oranlarının birbirine yakın olmasından dolayı tablo 31 ile ilgili bütün yorumlar bu soru içinde geçerlidir. Bu sorunun doğru cevaplama oranlarının da yardımıyla konunun öğrenciler tarafından yeterince öğrenilmediği açıkça anlaşılmaktadır.

Tablo 33: “ *Mustafa Kemal’e hangi savaş öncesi Başkomutanlık görevi verilmiştir?* ” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	18	11.3	77	48.4	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	22	13.8	42	26.4	64	40.3
Toplam	40	25.2	119	74.8	159	100

Sakarya Savaşı öncesi Mustafa Kemal’e başkomutanlık görevinin verilmesinin sorulduğu “ Mustafa Kemal’e hangi savaş öncesi Başkomutanlık görevi verilmiştir?” sorusuna tablo 33 incelendiğinde normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 11.3’ünün doğru , % 48.4’ünün yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden % 13.8’inin doğru , % 26.4’ünün ise yanlış cevap verdiği görülmektedir. Başarı testinin uygulandığı 159 öğrenciden % 25.2’si soruya doğru , % 74.8’i ise soruya yanlış cevap vermiştir.

Bu konunun da öğrenciler tarafından kavranılmadığı tablo 33’teki %25’lik soruya doğru cevap verme oranından anlaşılmaktadır. Her iki okul öğrencileri de ortalama sadece %25’ lik bir başarı göstermişlerdir.

Tablo 34: “ Mustafa Kemal hangi görevle Samsun’a gönderilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	52	32.7	43	27.0	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	28	17.6	36	22.6	64	40.3
Toplam	80	50.3	79	49.7	159	100

Tablo 34 incelendiğinde “ Mustafa Kemal hangi görevle Samsun’a gönderilmiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 32.7’sinin doğru , % 27.0’ının yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden % 17.6’sının doğru , % 22.6’sının ise soruya yanlış cevap verdikleri görülmektedir.Tüm öğrencilerden bu soruya % 50.3’ü doğru , % 49.7’si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Öğrenciler, Mustafa Kemal’in ne zaman ve ne için Samsun’a gittiğini bilmelerine rağmen onun hangi resmi görevle gönderildiğini tam olarak kavramamış görülmektedirler.Bu da öğrencilerdeki bilgi eksikliğini göstermektedir.Okullar arasında ise soruya doğru cevap verme oranları arasında çok fark olmamakla beraber ortalama % 50 civarında doğru cevap verme oranı görülmektedir.

Tablo 35 : “ Aşağıdaki devletlerden hangisi Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan sonra yurdumuzu işgal etmemiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	57	35.8	38	23.9	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	40	25.2	24	15.1	64	40.3
Toplam	97	61.0	62	39.0	159	100

Tablo 35'te görüldüğü gibi “ Aşağıdaki devletlerden hangisi Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan sonra yurdumuzu işgal etmemiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 35.8’i doğru cevap verirken , % 23.9’u ise yanlış cevap vermişlerdir.Müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 25.2’si doğru , % 15.1’i ise yanlış cevap vermişlerdir.Bu soruya teste tabi tutulan öğrencilerin %61.0’ı doğru , % 39.0’ı ise yanlış cevap vermişlerdir.

Yukarıda geçen sorunun içinde bulunduğu konunun öğrencilerin %61’i tarafından anlaşıldığı tablo 35 incelendiğinde anlaşılmaktadır.Her iki okul öğrencileri de hemen hemen aynı oranlarda soruya doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 36: “ *Batı cephesinde Yunanlılarla yapılan son savaş hangisidir?*”
sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	49	30.8	46	28.9	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	28	17.6	36	22.6	64	40.3
Toplam	77	48.4	82	51.6	159	100

Batı cephesindeki yapılan savaşlar ile ilgili sorulan “ Batı cephesinde Yunanlılarla yapılan son savaş hangisidir?” sorusuna tablo 36 ‘ ya bakıldığında normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 30.8’i doğru , % 28.9’u yanlış; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 17.6’sı doğru , % 22.6’sı ise yanlış cevap vermişlerdir.Testin uygulandığı 159 öğrenciden bu soruya % 48.4’ü doğru , % 51.6’sı ise yanlış cevap vermiştir.

Buraya kadar incelenen sorulara bakılarak öğrencilerin özellikle savaşlar ile ilgili konularda bilgilerinin az olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum her iki okul öğrencileri için de geçerlidir.

Tablo 37: “Sadece Kuva-i Milliye birlikleri ile kazanılan cephe hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	31	19.5	64	40.3	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	14	8.8	50	31.4	64	40.3
Toplam	45	28.3	114	71.7	159	100

Güney cephesi ile ilgili sorduğumuz “Sadece Kuva-i Milliye birlikleri ile kazanılan cephe hangisidir?” sorusuna tablo 37 ‘ye göre normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden % 19.5’i doğru , % 40.3’ü yanlış cevap verirken müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden % 8.8’i doğru , % 31.4’ü ise yanlış cevap vermişlerdir. Toplamda ise bu soruya öğrencilerin %28.3’ü doğru , % 71.7’si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Cepheler ile ilgili testte sorulan soruların değerlendirmelerine bakılarak, bu konularında öğrenciler tarafından yeterince kavranmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu konu ile ilgili testteki sorulara doğru cevap verme oranları %30 ile % 50 arasındadır. Bu da oldukça düşük bir başarı oranı olarak görülmektedir.

Tablo 38: “ Hatay dışında Suriye sınırı hangi antlaşmayla çizilmiştir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	48	30.2	47	29.6	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	40	25.2	24	15.1	64	40.3
Toplam	88	55.3	71	44.7	159	100

Tablo 38 incelendiğinde “ Hatay dışında Suriye sınırı hangi antlaşmayla çizilmiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 30.2’si doğru , % 29.6’sı yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 25.2’si doğru , % 15.1’i ise yanlış cevap vermişlerdir.Yukarıdaki soruya öğrencilerin % 55.3’ü doğru cevap verirken % 44.7’si ise yanlış cevap vermişlerdir.

Yukarıda belirtildiği gibi cepheler ve savaşlar ile ilgili konularda ki öğrencilerin konuyu kavrama eksikliği burada da görülmektedir.En yüksek %50 ‘lik bir doğru cevap verme oranı görülmektedir.Her iki okul öğrencilerinin soruya doğru cevap verme oranları birbirine yakın görülmektedir.

Tablo 39: “Kurtuluş Savası ’nda aşağıdakilerden hangisi savaşılmadan geri alınan yerlerden biridir?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar :

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	40	25.2	55	34.6	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	27	17.0	37	23.3	64	40.3
Toplam	88	55.3	71	44.7	159	100

Mudanya Ateşkes Antlaşması’nın sonuçları ile ilgili sorulan “Kurtuluş Savası’nda aşağıdakilerden hangisi savaşılmadan geri alınan yerlerden biridir?” sorusuna tablo 39’a göre normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 25.2’si doğru , % 34.6’sı yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 17.0’ı doğru, % 23.3’ü ise yanlış cevap vermişlerdir.Başarı testinin uygulandığı 159 öğrenciden bu soruya %55.3’ ü doğru, % 44.7’si ise yanlış cevap vermiştir.

Bu konunun da öğrenciler tarafından %50 civarında kavranıldığı tablo 39’daki verilerden anlaşılmaktadır.Her iki okul öğrencileri de birbirlerine yakın oranlarda doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 40: “ *Mudanya Ateşkes Antlaşması’na aşağıdaki devletlerden hangisi katılmamıştır?* ” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	26	16.4	69	43.4	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	13	8.2	51	32.1	64	40.3
Toplam	39	24.5	120	75.5	159	100

Tablo 40 incelediğinde “ Mudanya Ateşkes Antlaşması’na aşağıdaki devletlerden hangisi katılmamıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 16.4’ü doğru cevap verirken , % 43.4’ü ise yanlış cevap vermişlerdir.Müfredat laboratuar okullarındaki öğrencilerin % 8.2’si doğru , %32.1’i ise yanlış cevap vermişlerdir.Yukarıdaki soruya öğrencilerin % 24.5’i doğru , % 75.5’i ise yanlış cevap vermişlerdir.

Tablo 40’ ta ki verilere göre, soruya öğrencilerin sadece % 25’inin doğru cevap vermesi konunun öğrenciler tarafından kavranmadığını göstermektedir.Her iki okul öğrencileri de soruya hemen hemen aynı oranlarda doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 41: “ *Lozan Barış görüşmelerine Türk heyeti adına kim başkanlık etmiştir?* ” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	70	44.0	25	15.7	95	59.7
Müfredat Laboratuar Okulları	45	28.3	19	11.9	64	40.3
Toplam	115	72.3	44	27.7	159	100

Tablo 41'e bakıldığında “ Lozan barış görüşmelerine Türk heyeti adına kim başkanlık etmiştir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 44.0'ı doğru , % 15.7'si yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 28.3'ü doğru, % 11.9'u ise yanlış cevap vermişlerdir. Teste katılan 159 öğrenciden bu soruya %72.3'ü doğru , % 27.7'si ise yanlış cevap vermiştir.

Tablo 41'deki soruya doğru cevap verme oranlarına bakıldığında anlaşılabacağı üzere her iki okuldaki öğrencilerin ,konunun bu bölümünü iyi kavradıkları söylenebilir. İki okulunda soruya doğru cevap verme oranları hemen hemen aynı olup ortalama % 70 civarındadır.

Tablo 42: “ Lozan Barış Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna verilen cevaplar ile ilgili bulgular ve yorumlar:

Okullar	Doğru		Yanlış		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Normal İlköğretim Okulları	74	46.5	21	13.2	95	59.7
Müfredat Laboratuvar Okulları	54	34.0	10	6.3	64	40.3
Toplam	128	80.5	31	19.5	159	100

Lozan barış antlaşması ile ilgili sorulan “ Lozan Barış Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %46.5'inin doğru , % 13.2'sinin yanlış ; müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin % 34.0'ının doğru , % 6.3'ünün ise yanlış cevap verdiği tablo 42'deki verilerden anlaşılmaktadır. Başarı testinin uygulandığı 159 öğrenciden bu soruya %80.5'i doğru , % 19.5' i ise yanlış cevap vermiştir.

Yukarıda incelediğimiz Lozan ile ilgili diğer soruda da soruyu doğru cevaplama da yüksek bir oran çıkması , öğrencilerin konuyu iyi kavramalarını göstermektedir. Özellikle müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinin daha başarılı oldukları tablo 42 incelendiğinde görülmektedir.

V.SONUÇ

V . 1 . Sonuç :

Bilgisayar destekli teknoloji okulları olarak belirtilen müfredat laboratuvar okulları ile normal ilköğretim okullarındaki beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili bilgi ve becerileri kazanmaları yönünden karşılaştırıldığı bu araştırmada öğrencilere ünite ile ilgili hazırlanan başarı testi uygulanmıştır.

Başarı testinde elde edilen veriler bilgisayar ortamında “SPSS 9.0 Windows” paket programında değerlendirilmiş ve testteki her soru için öğrencilerin verdikleri cevaplara ve okullara göre tablolar hazırlanmıştır.

Tablo 1’e bakıldığında teste tabi tutulan öğrencilerin ve okulların aynı sosyo-ekonomik çevreden seçildiği görülmektedir.

“Osmanlı İmparatorluğu I.Dünya Savaşı’nı hangi antlaşmayla bitirmiştir?” sorusuna tablo 2’ye bakıldığında normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerden daha çok doğru cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 3’e bakıldığında “Mondros Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrenciler % 80 civarında doğru cevap vermişlerdir.Müfredat laboratuvar okulundaki öğrenciler ise sadece % 55 civarında doğru cevap vermişlerdir.

“Mustafa Kemal nerede askerlik mesleğinden ayrılmış ve sivil bir kişi olarak Kurtuluş Mücadelesini yürütmüştür?”sorusuna her iki okuldaki öğrencilerde % 30 civarında doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 5 incelendiğinde “Mustafa Kemal hangi savaş sonucunda Gazi ve Mareşal unvan ve rütbesini almıştır?” sorusuna testin uygulandığı öğrencilerin % 68,6’sı doğru cevap verirken normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

“Aşağıdakilerden hangisi üçlü İttifak devletlerinden biri değildir?”sorusuna tablo 6’ya bakıldığında müfredat laboratuvar okulundaki öğrencilerin soruyu doğru cevaplama da daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 7’de görüldüğü gibi “Güney sınırimız hangi antlaşmayla belirlenmiştir?” sorusuna testin uygulandığı normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin daha çok doğru cevap verdiği görülmektedir.

“Yeni Türk devletinin 2 Aralık 1920’de imzaladığı ilk antlaşma olan Gümrü Antlaşması sonucunda ne olmuştur?” sorusuna her iki okuldaki öğrencilerin % 50 oranında doğru cevap verdiği tablo 8 incelendiğinde anlaşılmaktadır.

Tablo 9’a göre Birinci Dünya Savaşı’nda oluşan itilaf ve ittifak grupları ile ilgili sorulan soruyu doğru cevaplamada azda olsa müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

“Doğu sınırı hangi antlaşmayla son şeklini almıştır?” sorusuna ortalama öğrencilerin % 50 oranında doğru cevap verdikleri tablo 10 incelendiğinde görülmektedir. Normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin bu soruya % 65 civarında doğru cevap vermeleri ortalama başarının %50 çıkmasını etkilemiştir. Bu soruya müfredat laboratuvar okullarındaki öğrenciler sadece % 30 civarında doğru cevap vermişlerdir. Bütün bunlara bakıldığında normal ilköğretim okullarının daha başarılı oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 11 incelendiğinde “Mustafa Kemal ‘in 19 Mayıs 1919 ‘da Samsun’a çıkışı aşağıdaki önemli olaylardan hangisini ifade eder?” sorusuna % 80 oranında doğru cevap verilmesi her iki okuldaki öğrencilerin konuyu iyi kavradıklarını göstermektedir.

Tablo 12’ye bakıldığında “Türk devletinin bağımsızlığını hangi antlaşmayla uluslararası alanda kabul edilmiştir?” sorusuna verilen % 77’lik doğru cevap oranı doğrultusunda her iki okulda da konunun öğretmenler tarafından iyi anlatılıp öğrenciler tarafından da iyi kavranıldığı anlaşılmaktadır.

“Batı cephesinde Türk ordusuna karşı ayaklanan kimdir?” sorusuna her iki okuldaki öğrenciler % 70 civarında doğru cevap vermişlerdir. Bu da konunun öğrenciler tarafından iyi kavranıldığını göstermektedir.

Mondros Ateşkes Antlaşması’yla ilgili sorulan “Hangi antlaşma sonucunda , Osmanlı Devleti’nin orduları dağıtılıp vatanın denetimi düşmanların eline geçmiştir?” sorusuna tablo 14 ’e göre müfredat laboratuvar okullarındaki öğrenciler % 50 oranında doğru cevap verirken normal ilköğretim okullarındaki öğrenciler

ise % 80 oranında doğru cevap vermişlerdir. Bu verilere dayanarak konunun normal ilköğretim okullarındaki öğrenciler tarafından daha iyi kavradığı söylenebilir.

Tablo 15 incelendiğinde “Birbirinden bağımsız olarak düşmana karşı direnen milli cemiyetleri bir araya toplama kararı nerede alınmıştır?” sorusuna teste katılan tüm öğrencilerin % 14’ünün doğru cevap vermesi her iki okuldaki öğretmenlerin konuyu yeterince iyi anlatamadıklarını göstermektedir.

“Aşağıdakilerden hangisi son Osmanlı Mebusan Meclisi’ nin 28 Ocak 1920’de aldığı kararlara verilen isimdir?” sorusuna müfredat laboratuvar okullarındaki öğrenciler normal ilköğretim okullarındaki öğrencilere nazaran daha fazla doğru cevap verdikleri tablo 16 incelendiğinde anlaşılmaktadır.

Tablo 17 ‘de görüldüğü gibi “Batı cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna her iki okuldaki öğrencilerin verdikleri % 65 oranındaki doğru cevaplar konunun her iki okul öğrencileri tarafından öğrenildiğini göstermektedir.

“Doğu cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna her iki okuldaki öğrenciler % 70 oranında doğru cevap vermişlerdir. Bu veriler ışığında bu konunun öğrenciler tarafından iyi anlaşıldığı görülmektedir.

Tablo 19’a bakıldığında “Doğu cephesi komutanlığını kim yapmıştır?” sorusuna her iki okuldaki öğrencilerin % 26’sının doğru cevap vermesi doğu cephesi ile ilgili konunun bu bölümünün öğretmenler tarafından iyi anlatılmadığını göstermektedir.

“Aşağıdaki cephelerden hangisinde Türk ordusu savaşmamıştır?” sorusunun tablo 20’ye göre genel başarının en yüksek çıktığı sorulardan biri olması, konunun öğrenciler tarafından iyi kavrandığını göstermektedir. Özellikle normal ilköğretim okulu öğrencilerinin oldukça yüksek bir oranda soruyu doğru cevaplamaları da onların konuyu daha iyi kavradığının bir göstergesidir.

Tablo 21 incelendiğinde “23 Nisan 1920 ‘ de açılan T.B.M.M.’ nin ilk başkanı kim seçilmiştir?” sorusuna öğrencilerin % 85 oranında doğru cevap vermeleri her iki okul öğrencilerinin de konuyu mükemmele yakın bir seviyede öğrendiklerini göstermektedir.

Tablo 22’de görüldüğü gibi “ Doğu Anadolu Müdafası Hukuk Cemiyeti’ nin kuruluş amacı nedir?” sorusuna müfredat laboratuvar okullarındaki öğrenciler

normal ilköğretim okullarındaki öğrencilere göre daha fazla doğru cevap vermişlerdir.

“Hem Osmanlı Hükümeti’nin hem de TBMM’nin birlikte çağırıldığı konferansın adı nedir?” sorusuna her iki okul öğrencilerinin % 30 oranında doğru cevap vermeleri konunun öğretmenler tarafından çok yüzeysel anlatıldığını göstermektedir.

Tablo 24 incelendiğinde “Güney cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?” sorusuna her iki okuldaki öğrencilerin ortalama % 60’ı doğru cevap vermiştir.

Tablo 25’e baktığımızda “20 Ekim 1921 ‘de imzalanan hangi antlaşmayla güney cephesi kapanmıştır?” sorusuna teste tabi tutulan öğrencilerin %50’si doğru cevap vermiştir.Tablo 24’te incelenen soruyla aynı konudan sorulan tablo 25’teki soruların değerlendirilmesine göre konunun genel olarak öğrenciler tarafından iyi anlaşılmadığı görülmektedir.

“Aşağıdakilerden hangisi T.B.M.M.Hükümeti’nin kabul etmediği halde, Osmanlı Hükümeti tarafından imzalanan bir antlaşmadır?”sorusuna doğru cevap verme oranı önceki soruların genelinde olduğu gibi % 50 civarında olup her iki okul öğrencilerinin soruyu doğru cevaplama oranları birbirine oldukça yakındır.

Tablo 27’yi incelediğinde “ Aşağıdaki illerden hangisi Fransızlara karşı göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı unvan kazanmamıştır?” sorusuna testteki en kolay sorulardan biri olmasına rağmen öğrencilerin sadece % 60’ı doğru cevap vermişlerdir.Şıklardan bile doğru cevaplanabilecek bir soru olmasına rağmen öğrencilerin yeterince dikkatli olmadıkları anlaşılmaktadır.

“Mustafa Kemal’in bizzat yönettiği savaş hangisidir?” sorusuna müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin %70’i ,normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin ise %55’inin doğru cevap verdikleri ve konunun müfredat laboratuvar okullarınca daha iyi kavranıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 29’da görüldüğü gibi “Batı cephesi komutanlığına T.B.M.M. kimi atamıştır?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin daha fazla cevap vermeleri konunun bu okullardaki öğrenciler tarafından daha iyi öğrenildiğini göstermektedir.

“TBMM Hükümeti’nin düzenli ordular ile kazandığı ilk zafer hangisidir?” sorusuna normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerin %20’si , müfredat laboratuvar okullarındaki öğrencilerin ise % 50’si doğru cevap vermişlerdir.Bu verilere göre sorunun doğru cevaplanmasında müfredat laboratuvar okulları daha başarılı görülmektedir.

Tablo 31’e bakıldığında “Londra Konferansı hangi savaşın kazanılması sonucu yapılmıştır?” sorusuna öğrencilerin en düşük oranlardan biri olan % 22’si doğru cevap vermişlerdir.Bu konunun da öğrenciler tarafından öğrenilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 32 incelendiğinde “ Londra Konferansı’nın en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?” sorusuna da öğrencilerin sadece % 26’sının doğru cevap vermeleri , tablo 31 ile ilgili söylenen , konunun öğrenciler tarafından iyi öğrenilmediğini destekler mahiyettedir.

“Mustafa Kemal’e hangi savaş öncesi Başkomutanlık görevi verilmiştir?” sorusuna her iki okul öğrencilerinin % 25’i doğru cevap vermiştir.Bu verilere dayanarak her iki okul öğrencilerinin de bu konuyu iyi kavramadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 34’de görüldüğü gibi “ Mustafa Kemal hangi görevle Samsun’a gönderilmiştir?” sorusuna ortalama her iki okul öğrencileri % 50 oranında doğru cevap verirken normal ilköğretim okulu öğrencilerinin soruya doğru cevap vermede daha başarılı oldukları görülmektedir.

“ Aşağıdaki devletlerden hangisi Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan sonra yurdumuzu işgal etmemiştir?” sorusuna her iki okul öğrencilerinin hemen hemen % 60 oranında doğru cevap verdikleri tablo 35’te görülmektedir.

Tablo 36’ya bakıldığında “ Batı cephesinde Yunanlılarla yapılan son savaş hangisidir?” sorusuna öğrenciler tarafından %50 civarında doğru cevap verilirken özellikle batı cephesinde yapılan savaşlar ile ilgili konuların yeterince öğrenilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 37 incelendiğinde “Sadece Kuva-i Milliye birlikleri ile kazanılan cephe hangisidir?” sorusuna %29 gibi düşük bir oranda öğrencilerin cevap vermeleri konunun öğrenciler tarafından iyi anlaşılmadığının bir göstergesidir.

Ankara Antlaşması ile ilgili sorulan “ Hatay dışında Suriye sınırı hangi antlaşmayla çizilmiştir?” sorusuna müfredat laboratuvar okulu öğrencilerinin normal ilköğretim okulu öğrencilerine göre azda olsa daha çok doğru cevap verdikleri tablo 38’den anlaşılmaktadır. Bu soruya öğrencilerin ortalama %50’si doğru cevap vermişlerdir.

Tablo 39’a bakıldığında “Kurtuluş Savaşı’nda aşağıdakilerden hangisi savaşılmadan geri alınan yerlerden biridir?” sorusuna öğrencilerin verdiği ortalama % 50 oranındaki doğru cevaplara dayanarak Mudanya Ateşkes Antlaşması ile ilgili konunun öğrenciler tarafından iyi öğrenilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 40 incelendiğinde “ Mudanya Ateşkes Antlaşması’na aşağıdaki devletlerden hangisi katılmamıştır?” sorusuna her iki okul öğrencilerinin verdikleri % 25 oranındaki doğru cevaplar tablo 39 ile ilgili yaptığımız açıklamaları destekler mahiyettedir.

“ Lozan barış görüşmelerine Türk heyeti adına kim başkanlık etmiştir?” sorusuna her iki okul öğrencilerinin % 70 oranında doğru cevap verdikleri tablo 41’deki verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 42’de görüldüğü üzere “ Lozan Barış Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?” sorusuna öğrencilerin % 80’i doğru cevap vermişlerdir. Tablo 41 ve 42’deki verilere dayanarak Lozan ile ilgili konunun her iki okul öğrencileri tarafından öğrenildiği söylenebilir.

Yukarıdaki verilere dayanarak teknoloji okulları olarak belirtilen ve ders araç gereçleri ve dokümanları bakanlık tarafından gönderilen müfredat laboratuvar okullarındaki beşinci sınıf öğrencilerinin “Cumhuriyet’ e Nasıl Kavuştuk?” ünitesi ile ilgili bilgi ve becerilerinin normal ilköğretim okullarındaki öğrencilerden çok farklı olmadığı görülmüştür. Testteki sorulara her iki okul öğrencileri de ortalama aynı oranda doğru cevap vermişlerdir.

Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili sorulara normal ilköğretim okullarındaki öğrenciler daha çok doğru cevap verirken müfredat laboratuvar okullarındaki öğrenciler ise doğu cephesi ile ilgili sorulara daha fazla doğru cevap vermişlerdir.

Araştırmaya göre her iki okul öğrencileri de özellikle Batı Cephesi'nde yapılan savaşlar ile ilgili sorulan sorulara çok düşük oranlarda doğru cevap vermişlerdir. Buda konunun öğrenciler tarafından öğrenilmediğini göstermektedir.

V . 2 . Öneriler :

Müfredat laboratuvar okullarındaki imkanların normal ilköğretim okullarına da verilmesi durumunda eğitimdeki başarının bu okullarda oldukça yükseleceği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre eğitimde kullanılan araç gereçlerin öğretmen faktörü kadar etkili olmadığı söylenebilir.

Özellikle sosyal bilgiler dersi ile ilgili konular işlenirken mümkün mertebe öğretmenlerin öğrenci seviyelerine inerek konuları anlatmalarını gerektiği ifade edilebilir.

Öğrencilerin konuları daha iyi kavramaları için iyi bir öğretmenin yanında mutlaka konu ile ilgili araç gereçlerinde bulunması gerektiği söylenebilir.

Özellikle cepheler ile ilgili konular işlenirken mutlaka öğrencilere harita bilgisinin verilerek haritaların ders aracı olarak kullanılması gerekir.

Televizyondaki ünite ile ilgili programlar belirlenip öğrencilere izletilmelidir. Bu yolla ünite konularının pekiştirilmesi sağlanabilir.

Öğretmenler konular ile ilgili testler ve bilgi yarışmaları yaparak öğrencilerin konuları unutmamalarını ve iyice pekiştirmelerini sağlayabilirler.

KAYNAKLAR

- Abadan ,Yavuz.İnkılap Tarihine Giriş.Ankara: Ajans Türk matbaası,1960.
- Ağaoğlu , Samet.Kuvayi Milliye Ruhu. Ankara:Kültür Bakanlığı Yayınları , 1981.
- Akbıyık , Yaşar. Milli Mücadelede Güney Cephesi(Maraş). Ankara:Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Alşar , Edip. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi. Ankara:Karacan Yayınevi,1981.
- Altuğ , Yılmaz. Türk Devrim Tarihi Dersleri(1919-1938). İstanbul:Fatih Yayınevi, 1978.
- Atatürk , Mustafa Kemal -a. Nutuk(Söylev).Cilt I . Ankara : Bil Yayıncılık , 1993.
- Atatürk , Mustafa Kemal -b. Nutuk(Söylev).Cilt II . Ankara :Bil Yayıncılık ,1993.
- Atay , Falih Rıfkı.Atatürk'ün Hatıraları (1914-1918) . Ankara : Türkiye İş Bankası Yayınları , 1965.
- Aydemir , Şevket Süreyyâ -a.Tek Adam .Cilt II .İstanbul : Remzi Kitabevi , 1993.
- Aydemir , Şevket Süreyyâ -b.Tek Adam .Cilt III .İstanbul :Remzi Kitabevi , 1993.
- Baykara , Tuncer . Milli Mücadele . Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 1995.
- Belen , Fahri .Türk Kurtuluş Savaşı .Ankara :Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları ,1983 .
- Berktin ,Cezmi Tahir .Erzurum'dan Lozan'a ve Mustafa Kemal Paşa .Ankara : Türkiye Kemalist Yazarlar ve Sanatçılar Derneği Yayınları ,1982.
- Cebesoy ,Ali Fuat .Misak-ı Milli .İstanbul : Yayına Hazırlayanlar :Faruk Süken . Cemal Kutay ,1989
- Erden ,Münire . Fidan , Narettin .Eğitime Giriş .İstanbul :Alkım Yayınlar ı ,1998
- Ertürk ,Selahattin .Eğitimde Program Geliştirme .Ankara :Yelkatepe Yayınları , 1972
- Genel Kurmay Başkanlığı Harp Tarihi Başkanlığı-a :I.Dünya Harbinde Türk Harbi . Cilt I .Ankara :Osmanlı İmparatorluğunun Siyasi ve Askeri Hazırlıkları ve Harbe Giriş ,1970
- Genel Kurmay Harp Tarihi Başkanlığı-b .Türk İstiklal Harbi .Cilt VII .Ankara : Genel Kurmay Basımevi ,1975
- Genel Kurmay Başkanlığı .30 Ağustos Zaferi'ne Doğru .Ankara : Genel Kurmay Basımevi ,1976

- Genel Kurmay Harp Başkanlığı-c. Türk İnkılap Tarihi .Ankara :Genel Kurmay Basımevi ,1973
- Gömeç ,Sadettin .Milli Mücadele' de Gaziantep .Ankara .Kültür Bakanlığı Yayınları ,1989
- Karabekir , Kazım . İstiklal Harbimiz . İstanbul : Türkiye Yayınları , 1969
- Karal ,Enver Ziya .Türkiye Cumhuriyeti Tarihi .İstanbul :Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları ,1964
- Kili ,Suna-a .Türk Devrim Tarihi .Cilt I .İstanbul :Cumhuriyet Yayınları ,2000
- Kili ,Suna-b .Türk Devrim Tarihi .Cilt II .İstanbul : Cumhuriyet Yayınları ,2000
- L.Meray .Osman Olcay .Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri . Ankara : 1977
- Mert , Özcan .Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Ders Notları .İstanbul : Marmara Üniversitesi Yayınları ,1998
- Milli Eğitim Bakanlığı -a.Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı .
Müfredat Laboratuar Okulları Modeli .Ankara :Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi ,1999
- Milli Eğitim Bakanlığı-b .İlköğretim Genel Müdürlüğü .Temel Eğitim Projesi . Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmen Kılavuzu 5.Ankara :Unicef Türkiye Temsilciliği Basımı ,1997
- Oğuzkan , Ferhan .Eğitim Terimleri Sözlüğü .Ankara :Türk Dil Kurumu ,1974
- Özalp ,Kazım .Milli Mücadele (1919-1922) .Ankara :Türk Tarih Kurumu Yayınları ,1971
- Özçelik , İsmail .Milli Mücadele' de Güney Cephesi (Urfa).Ankara :Kültür Bakanlığı Yayınları ,1992
- Öz , Baki-a.Atatürk'ün Anadolu'ya Gönderiliş Olayının İç Yüzü .Cilt I . İstanbul : Cumhuriyet Yayınları ,2000
- Öz , Baki-b .Atatürk'ün Anadolu'ya Gönderiliş Olayının İç Yüzü .Cilt II . İstanbul : Cumhuriyet Yayınları ,2000
- Selek ,Sebahattin-a .İsmet İnönü Hatıralar .İstanbul :Bilgi Yayınları ,1985
- Selek ,Sebahattin-b .Anadolu İhtilali .İstanbul :Burçak Yayınevi ,1968
- Sû ,Kamil .Sevr Antlaşması ve Aydın Vilayeti .Ankara :Kültür Bakanlığı Yayınları ,1981

- Tansel ,Fevziye Abdullah .İstiklal Harbi'nde M¼cahir Kadınlarımız .Ankara : Atat¼rk K¼lt¼r Merkezi Yayınları ,1988
- Tansel ,Selahattin-a .Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt I .İstanbul :Milli Eēitim Bakanlıēı Yayınları ,1991
- Tansel ,Selahattin-b .Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt II .İstanbul :Milli Eēitim Bakanlıēı Yayınları ,1991
- Tansel ,Selahattin-c .Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt III .İstanbul :Milli Eēitim Bakanlıēı Yayınları ,1991
- Tansel ,Selahattin-d .Mondros'tan Mudanya'ya Kadar Cilt IV .İstanbul:Milli Eēitim Bakanlıēı Yayınları ,1991
- Tuncay , Mete .T¼rkiye Tarihi .Cilt IV.İstanbul :Cem Yayınevi ,1995
- Turan ,Şerafettin .T¼rk Devrim Tarihi II :Ankara :Bilgi Yayınevi ,1992
- Uçarol ,Rifat .Siyasi Tarih .İstanbul :Filiz Kitabevi ,1995

Ek-1:**A-)KİŞİSEL BİLGİLER :**

1. Okulunuzun Adı :
2. Babanızın Mesleği : a)Esnaf b)Memur c)İşçi d)Serbest
3. Annenizin Mesleği: a)Ev Hanımı b)Memur c)İşçi
4. Cinsiyetiniz : () Erkek () Kız

B-)ÜNİTE İLE İLGİLİ SORULAR :

- 1.Üniteyi işlerken ünite ile ilgili film ,belgesel vb. gibi şeyler izlediniz mi?

.....

- 2.Ünite ile ilgili tarihi mekanlara(Atatürk Evi,Kongre Binası)gezi yaptınız mı?

.....

SORULAR

- 1) Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya savaşını hangi antlaşmayla bitirmiştir?
A) Mondros Ateşkes Antlaşması B) Sevr Antlaşması
C) Ankara Antlaşması D) Lozan Barış Antlaşması
- 2) Mondros Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalandı?
A)10 Ağustos 1920 B) 16 Mart 1921 C) 30 Ekim 1918 D) 20 Ekim 1921
- 3) Mustafa Kemal nerede askerlik mesleğinden ayrılmış ve sivil bir kişi olarak Kurtuluş mücadelesini yürütmüştür?
A) Samsun'da B) Amasya'da C) Erzurum'da D) Sivas'ta
- 4) Mustafa Kemal hangi savaş sonunda "Gazi ve Mareşal" unvan ve rütbesini almıştır?
A) Sakarya B) I.İnönü C) II.İnönü D) Çanakkale
- 5)Aşağıdakilerden hangisi üçlü İttifak devletlerinden biri değildir?
A) Osmanlı İmparatorluğu B) Fransa C) Almanya D) Avusturya-Macaristan
- 6) Güney sınırimız hangi anlaşmayla belirlenmiştir?
A) Gümrü Anlaşması B) Ankara Anlaşması
C) Moskova Anlaşması D) Kars Anlaşması
- 7) Yeni Türk devletinin 2 Aralık 1920'de imzaladığı ilk anlaşma olan Gümrü Anlaşması sonunda ne olmuştur?
A) Kurtuluş savaşı sona erdi. B) Batı cephesi sona erdi.
C) Fransızlar yeniliyi kabul etti. D) Doğu cephesi kapandı.

- 8) Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Osmanlı itilaf devletleri arasında yer almıştır.
 B) İngiltere itilaf devletleri arasında yer almıştır.
 C) Rusya itilaf devletleri arasında yer almıştır.
 D) Almanya ittifak devletleri arasında yer almıştır
- 9) Doğu sınırı hangi antlaşmayla son şeklini almıştır?
- A) Gümrü Anlaşması B) Moskova Anlaşması
 C) Kars Anlaşması D) Ankara Anlaşması
- 10) Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı aşağıdaki önemli olaylardan hangisini ifade eder?
- A) TBMM 'nin açılması B) Cumhuriyet'in ilanı
 C) Kurtuluş savaşının başlaması D) I.Dünya savaşının bitirilişi
- 11) Türk devletinin bağımsızlığı hangi antlaşmayla uluslararası alanda kabul edilmiştir.
- A) Lozan B) Mudanya C) Ankara D) Mondros
- 12) Batı cephesinde Türk ordusuna karşı ayaklanan kimdir?
- A) Çerkez Ethem B) Mehmet Efe C) Anzavur D) Hiçbiri
- 13) Hangi Antlaşma sonucunda, Osmanlı Devletinin orduları dağıtılıp vatanın denetimi ,düşmanların eline geçmiştir?
- A) Mondros Ateşkes Antlaşması B) Sevr Antlaşması
 C) Mudanya Antlaşması D) Lozan Antlaşması
- 14) Birbirinden bağımsız olarak düşman karşı direnen milli cemiyetleri bir araya toplama kararı nerede alınmıştır?
- A) Erzurum Kongresi'nde B) Sivas Kongresi'nde
 C) Misak-ı Milli' de D) Amasya Genelgesi'nde
- 15) Aşağıdakilerden hangisi son Osmanlı Mebusan Meclisinin 28 Ocak 1920'de aldığı kararlara verilen isimdir.
- A) Amasya Genelgesi B) İstanbul Kararı C) Misak-ı Milli D) Milli Emirler
- 16) Batı cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?
- A) Yunan B) İngiliz C) Fransız D) Ermeniler
- 17) Doğu cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?
- A) Yunanlılar B) Fransızlar C) İngilizler D) Ermeniler

- 18) Doğu cephesi komutanlığını kim yapmıştır?
A) Kazım Karabekir B) İsmet Paşa C) Mustafa Kemal Paşa D) Rauf Bey
- 19) Aşağıdaki cephelerden hangisinde Türk ordusu savaşmamıştır?
A) Doğu B) Batı C) Kuzey D) Güney
- 20) 23 Nisan 1920'de açılan TBMM'nin ilk başkanı kim seçilmiştir?
A) İsmet İnönü B) Fethi Okyar C) Mustafa Kemal D) Refet Bele
- 21) Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kuruluş amacı nedir?
A) Doğu Anadolu'yu geliştirme projeleri hazırlamak
B) Doğu Anadolu'da eğitim seferberliğini başlatmak
C) Doğu Anadolu'yu İstanbul Hükümeti'ne bağımlı kılmak
D) Doğu Anadolu'da milli bilinci uyandırmak ,Ermenilere karşı bölgeyi savunmak
- 22) Hem Osmanlı Hükümeti'nin hem de TBMM'nin birlikte çağrıldığı konferansın adı nedir?
A) Lozan B) Londra C) Ankara D) Montrö
- 23) Güney cephesinde hangi devletle savaşılmıştır?
A) Ermeniler B) Fransızlar C) Yunanlılar D) İngilizler
- 24) 20 Ekim 1921'de imzalanan hangi antlaşma ile Güney cephesi kapanmıştır?
A) Mondros Ateşkes Antlaşması B) Gümrü Antlaşması
C) Ankara Antlaşması D) Lozan Antlaşması
- 25) Aşağıdakilerden hangisi TBMM Hükümeti'nin kabul ettiği halde ,Osmanlı Hükümeti delegeleri tarafından imzalanan bir antlaşmadır?
A) Mondros Ateşkes Antlaşması B) Montrö Antlaşması
C) Sevr Antlaşması D) Londra Antlaşması
- 26) Aşağıdaki illerden hangisi Fransızlara karşı göstermiş olduğu üstün başarıdan dolayı unvan kazanmıştır?
A) Antep B) Urfa C) Erzurum D) Maraş
- 27) Mustafa Kemal'in bizzat kendisinin yönettiği savaş hangisidir?
A) Sakarya B) Başkomutan meydan muharebesi C) I.İnönü D) II.İnönü
- 28) Batı cephesi komutanlığına TBMM kimi atamıştır?
A) Çerkez Ethem B) İsmet Paşa C) Kazım Karabekir D) Mustafa Kemal

- 29) TBMM Hükümeti'nin düzenli ordular ile kazandığı ilk zafer hangisidir
A) Sakarya B) I.İnönü C) II.İnönü D) Başkomutanlık meydan muharebesi
- 30) Londra Konferansı hangi savaşın kazanılması sonucunda yapılmıştır?
A) Sakarya B) I.İnönü C) II.İnönü D) Başkomutanlık
- 31) Londra Konferansı'nın en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?
A) Kurtuluş savaşı sona erdi B) İtilaf Devletleri yenilgiyi kabul ettiler
C) İtilaf Devletleri yeni Türk devletini kabul etmiş oldular D) Hiçbiri
- 32) Mustafa Kemal'e hangi savaş öncesi Başkomutanlık görevi verilmiştir?
A) I.İnönü B) II.İnönü C) Sakarya D) Büyük Taarruz
- 33) Mustafa Kemal hangi görevle Samsun'a gönderilmiştir?
A) Ordu komutanı olarak B) Başkomutan C) Vali D) 9.Ordu Müfettişi
- 34) Aşağıdaki devletlerden hangisi Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yurdumuzu işgal etmemiştir?
A) Yunanlılar B) İngilizler C) Almanlar D) Fransızlar
- 35) Batı cephesinde Yunanlılarla yapılan son savaş hangisidir?
A) I.İnönü B) II.İnönü C) Sakarya D) Başkomutan meydan muharebesi
- 36) Sadece Kuvay-i Milliye birlikleri ile kazanılan cephe hangisidir?
A) Güney B) Batı C) Doğu D) Hiçbiri
- 37) Hatay dışında Suriye sınırı hangi anlaşma ile çizilmiştir?
A) Ankara Anlaşması B) Moskova Anlaşması
C) Kars Anlaşması D) Lozan Anlaşması
- 38) Kuruluş Savaşı'nda aşağıdakilerden hangisi savaşılmadan geri alınan yerlerden biridir?
A) İstanbul ve boğazlar B) İzmir C) Erzurum D) Urfa
- 39) Mudanya Ateşkes Antlaşmasına aşağıdaki devletlerden hangisi katılmamıştır?
A) İngiltere B) İtalya C) Fransa D) Yunanistan
- 40) Lozan barış görüşmelerine Türk heyeti adına kim başkanlık etmiştir?
A) İsmet İnönü B) Mustafa Kemal C) Kazım Karabekir D) Rauf Orbay
- 41) Lozan barış anlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?
A) 10 Ağustos 1920 B) 24 Temmuz 1924
C) 11 Ekim 1922 D) 13 Ekim 1921

ÖZ GEÇMİŞ:

Murat Çalışoğlu ,1977 yılında Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğdu. İlk ve orta okulu burada bitirdikten sonra liseyi okumak üzere Erzincan'a gitti. 1995 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümüne kayıt oldu. 1999 yılında buradan mezun olup aynı yıl Erzurum'a bağlı Pasinler ilçesinde sınıf öğretmenliğine başladı. Halen bu görevi sürdürmektedir.

